

فارسی

فارسي

منهج الصف الخامس الابتدائي التوحيد والفقه

برنامه های درسی
کتاب توحيد
مرحله ای (پنجم)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

معلومات مختصر:

این ماده ای علمی، اصلاح شده و خلاصه ای از برنامه های درسی در کشور عربستان سعودی برای دانش آموزان به شمار می رود، و به مرحله های متعددی تقسیم شده است، و از جمله مواردی که در این ماده ای علمی گنجانیده شده است، مطالعه ای علم توحید می باشد، که به دوازده (۱۲) مرحله تقسیم می شود، و از جمله مهم ترین مواردی که شامل مرحله ای پنجم می شود:

بیان اسباب رستگاری که با هم در سوره ای
العصر بیان شده است، عبارتند از:

علم، عمل کردن به آن، و دعوت بسوی آن، و صبر در برابر اذیت در آن

وجوب اطاعت از رسول الله صلی الله علیه
وسلم و دوری از شرک.

- بیان اصول سه گانه ای که آن ها را باید دانست و عمل کرد، که عبارتند از: شناخت بنده از پروردگارش توسط نشانه ها و مخلوقاتش، و اینکه وی تنها شایسته ای پرستش است. و شناخت دین اسلام با مرتبه های سه گانه ای آن (اسلام، ایمان و احسان) و اینکه هر مرتبه ارکان و اسبابی دارد. و شناخت پیامبر صلی الله علیه وسلم، و بیان کمال و عمومیت رسالت وی

مرحله ای پنجم

پیشگفتار

سپاس الله را که به قلم آموخت، و به انسان آنچه را که نمی دانست آموخت، و درود و سلام بر پیامبر ناخوانده ای که الله او را فرستاد تا مردم را از تاریکیها به سوی نور بیرون آورد

توحید الله متعال از واجبتین واجبات است، و علم به آن شریف ترین و بهترین علوم است، و پایه ای است که درستی و قبولی اعمال بر آن بنا می شود، و نیاز بندگان به آن بالاتر از همه نیازهای دیگر است؛ زیرا نه حیاتی، و نه سعادت، و نه آرامشی برای دلها پدید می آید، مگر با شناخت اسماء و صفات و افعال پروردگار و معبود و آفریدگارشان، همان گونه که فهم دین و شناخت چگونگی انجام عبادات از قبیل طهارت و نماز و سایر نشانه های سعادت، و نشانه ای که الله متعال برای بنده خود خیر خواسته است، او صلی الله علیه وسلم فرمودند:

«مَنْ يُرِدِ اللهُ بِهِ خَيْراً يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ» (۱۲). «برای کسی که الله اراد خیر بکند، به او فهم دین می دهد» بنابر این، دفتر آگاهی جالیات، برای آموزش مضمون توحید جهت غرس عقیده ای صحیح در نفس های دانش آموزان حرص ورزید، تا آنان در مسائل دین خود در روشنایی و بینش قرار گیرند. **بخاری در کتاب العلم باب:** به هر که الله خیر بخواهد به او فهم دین می دهد، شماره (۷) روایت کرده است این مرحله ای پنجم از مضمون توحید، شامل شرح اصول سه گانه و دلایل آنها به شکل تفصیلی می باشد؛ تا به وسیله ای آن، دانش آموز با همت عالی از یک مرتبه به مرتبه ای دیگری، و حصول خشنودی الله متعال و رسیدن به بهشت او نایل آید و برای هر درس اهداف ویژه ای متناسب با ماهیت موضوع با در نظر گرفتن اختصار، وضوح عبارت، و تسلسل موضوعات، و پیوند بین آنها و آنچه که قبلاً مطالعه شده است، و همچنان دستیابی به اهداف تعیین شده برای هر درس پرسش ها و سفارش های برای آموزگار در نظر گرفته شده است

و برای آموزگار این توصیه هاست:

۱- اخلاص برای الله متعال شرط قبولی عمل است، پس عمل خود را ویژه ای الله متعال قرار بده، تا در دنیا و آخرت سود ببری

۲- حفظ امانت راه نجات است، و تو ای - آموزگار عزیز - در سنگری از سنگرهای اسلام قرار داری، و امانت دار فکر و فطرت فرزندان مسلمانان هستی، پس در حفظ امانت تلاش کن تا در دنیا و آخرت رستگار شوی

۳- آموزش موضوع توحید برای اعمال است، و هیچ صلاحی برای بندگان و نجات از شرمساری و عذاب اخروی نیست مگر با دانستن موضوع توحید و عمل به آن، پس عقیده ای صحیح را در اذهان دانش آموزان نهان کنید، و یک ترجمان راستگو و نمونه ای زنده برای ارزش های که دعوت می کنید باشید

۴- استفاده از موقعیت ها برای صحبت کردن در مورد یگانگی الله متعال و قدرت او هنگام تجمع ابرها در وسط آسمان، روشنایی و صدای برق و رعد، باریدن باران و دیگر حوادثی که انگیزه های ایمانی مسلمان را برمی انگیزد

۵- تسهیل موضوع از طریق ضرب المثل ها و پیوند دادن درس با واقعیت، تأثیر زیادی در علاقمندی دانش آموزان به موضوع دارد، و اینجاست که آن را فرامی گیرند و به آن عمل می نمایند. در پایان شما را به گفتار رسول الله صلی الله علیه وسلم بشارت می دهم که می فرمایند:

«إِنَّ مِمَّا يَلْحَقُ الْمُؤْمِنَ مِنْ عَمَلِهِ وَحَسَنَاتِهِ بَعْدَ مَوْتِهِ عِلْمًا وَعِلْمُهُ وَنَشْرُهُ» (۱۳۱)
«از کارها و نیکی های که پس از مرگ به مومن ملحق می شود، دانشی است که به دیگران آموخته و پخش کرده باشد»

ابن ماجه در شماره ای (۲۴۲) روایت نموده.

وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ .

بدان - الله رحمت کند - که ما باید چهار مسأله را یاد بگیریم:

علم: که آن عبارت از شناخت الله متعال، و
شناخت پیامبرش - صلی الله علیه وسلم، و
شناخت دین اسلام با دلایلش می باشد

اول:

۱

عمل نمودن به آن

دوم:

۲

دعوت کردن بسوی آن.

سوم:

۳

شکیبایی در برابر اذیتی که در آن است

چهارم:

۴

و دلیل این قول الله متعال است:

سوگند به زمان
که انسان در زیان است
مگر مؤمنان نیکوکاری که یکدیگر را
به حق سفارش نموده اند و به شکیبایی
توصیه کرده اند.

﴿وَالْعَصْرِ ۝۱﴾
﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ۝۲﴾
﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ۝۳﴾
﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ۝۴﴾
[العصر: ۱ - ۳]

امام شافعی^[۴] - رحمه الله تعالى - گفته است:

«اگر الله متعال جز این سوره دلیلی بر
مخلوق خود نازل نمی کرد، برایشان کافی بود»

ارشادات درس:

- [۴] او محمد بن ادريس القرشي شافعي است، در سال ۱۵۰ هجری قمری به دنیا آمده، دانشمند بخش فقه و حدیث است، و دارای کتابهای زیادی است که مشهورترین آنها: کتاب «الأم» و «الرسالة» می باشد، و در سال (۲۰۴ هجری قمری) وفات نموده است.
- * الله متعال سوگند یاد نموده که همه مردم زیانکارند مگر کسانی که وسیله نجات و رستگاری را با خود بگیرند.
 - * مسلمان باید اسباب نجات از خسارت را بیاموزد، که آنها چهارند:
 - ۱- شناخت الله متعال، و پیامبر اش صلی الله علیه وسلم، و شناخت دین اش، و علم نافع که موجب عمل می شود.
 - ۲- عمل به دینی که بدان ایمان دارد، با انجام طاعات، و ترک محرمات.
 - ۳- دعوت به سوی دین مبین اسلام و گسترش آن در بین مردم.
 - ۴- صبر در انجام طاعت ها، و صبر در برابر آزاری که به خاطر دعوتش به مردم به او می رسد.
- * این اسباب چهارگانه با هم پیوند دارند؛ زیرا عمل مبتنی بر دانش است، و قبل از دعوت کردن مردم باید ملتزم به تعالیم دین باشد.
- * مسلمان باید این مسائل را حفظ کند و به دیگران بیاموزد؛ زیرا این بخشی از نشر علم و دعوت مردم به نیکی است.

پرسش ها:

مسایلی را که باید بیاموزید ذکر نمایید؟

س ۱

الله متعال به چه چیز توسط عصر سوگند یاد نموده است؟

س ۲

اسباب رستگاری یادشده در سوره ای عصر کدام ها اند؟

س ۳

این موارد را با توجه به اولویت آنها ترتیب دهید:

س ۴

عمل

دعوت
بسوی الله

علم

صبر

امام شافعی - رحمه الله - در مورد سوره ای العصر چه گفته است
و گفته اش به چه چیز دلالت می کند؟

س ۵

و بخاری [۱۰] - رحمه الله تعالى - گفته است:

باب: علم از قول و عمل مقدمتر است.

و دلیل این قول الله متعال است:

﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾

[محمد: ۱۹].

[ای پیامبر،] بدان که معبودی [به حق] جز الله نیست؛

بنابراین، قبل از گفتن و عمل به علم آغاز نمود.

ارشادات درس:

علم حق عبارت است از آنچه که رسول الله صلی الله علیه وسلم در قرآن و سنت آورده است. مسلمان باید اعمال و عبادات خود را بر اساس شناخت صحیح شریعت بنا نماید، تا باشد عبادتش صحیح و پسندیده باشد. بسیاری از اشتباهات و بدعت‌هایی که مردم در آن واقع می‌شوند، ناشی از جهل به دین حق و عدم فراگیری علم شرعی می‌باشد.

[۱۰] ابو عبدالله محمد بن اسماعیل بن ابراهیم البخاری، متولد سال ۱۹۴ هجری قمری است، و یک تن از علمای حدیث است، و نوشته‌های زیادی از خود به جا مانده است، که مشهورترین آنها عبارت است از: صحیح البخاری که به «المسند الصحیح المختصر من أمور رسول الله صل الله علیه وسلم و سنته و آیامه» مسمی است. وی در سال ۲۵۶ هجری قمری وفات نمود.

پرسش ها:

علم حق چیست؟

س ۱

علت وقوع مردم در بدعت ها و اشتباهات چیست؟

س ۲

الله متعال در آیه کریمه به چه امر نموده است؟

س ۳

چرا علم بر عمل مقدم است؟

س ۴

وجوب اطاعت از رسول الله صلى الله عليه وسلم و دوری از شرک

درس سوم

بدانید - الله بر شما رحم کند - که هر زن و مرد مسلمان باید سه مسایل را بیاموزد و به آن عمل کند:

الله متعال ما را آفرید و روزی داد و ما را مهمل و رها شده نگذاشت، بلکه برای ما رسولی فرستاد، که هر که از او اطاعت کند وارد بهشت می شود، و هر که نافرمانی او را بکند وارد جهنم می شود

و دلیل بر آن این قول الله متعال است:

﴿إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ رَسُولًا شَاهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا ۖ فَعَصَىٰ فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيًّا﴾

[المزمل: ۱۵ - ۱۶]

یقیناً ما پیامبری به سوی شما فرستادیم که بر شما شاهد [و گواه] است؛ همان گونه که به سوی فرعون پیامبری فرستادیم.

آنگاه فرعون از آن پیامبر نافرمانی [و با او مخالفت] کرد، و ما او را به شدت مجازات کردیم.

الله متعال راضی نمی شود از این که کسی با او در عبادت شریک قرار داده شود، نه فرشته مقرب و نه پیامبر فرستاده شده

و دلیل بر آن، این فرموده الله متعال است:

﴿وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾

[الجن: ۱۸]

(مساجد برای الله متعال است پس هیچ کس را با الله مخوانید).

ارشادات درس:

* از جمله نعمت الله متعال بر ما این ست که ما را آفرید تا او را بپرستیم، پس از آن که ما هیچ بودیم، و نعمت هایی را به ما عنایت فرمود تا از آنها در جهت آنچه برای آن آفریده شده ایم بهره مند شویم.

* یکی از نعمت های الله متعال بر انسان این است که او را مهمل و رها شده نگذاشته که مانند حیوانات زندگی کند؛ بلکه رسولانی را به راستی برای او فرستاد.

* رسول الله صلی الله علیه وسلم راه بهشت را برای مردم بیان نمود و آنان را به سوی آن فراخواند، و راه جهنم را به آنان نشان داده و آنان را از آن بر حذر داشتند، بنابراین وی باید اطاعت شود، چنانکه پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده اند:

«كُلُّ أُمَّتِي يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ أَبَى، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَنْ يَأْبَى؟ قَالَ: مَنْ أَطَاعَنِي دَخَلَ الْجَنَّةَ، وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ أَبَى.»

«همه امت من وارد بهشت می شوند مگر کسانی که امتناع می ورزند» گفتند: ای رسول الله! کیست که امتناع می ورزد؟ فرمود: هر کسی از من اطاعت کند وارد بهشت می شود و هر کسی از من نافرمانی کند امتناع کرده است.»

بخاری در کتاب الاعتصام و السنة، باب: الاقتداء بسنن رسول الله صلی الله علیه وسلم، به شماره (۷۲۸۰) روایت کرده است.

* الله متعال در ملک شریکی ندارد حتی ملانکه و پیامبران هم بندگان و محتاج الله متعال هستند، پس برای هیچ کس جایز نیست که آنان را همراه با الله متعال عبادت کنند

پرسش‌ها:

حکمت ارسال رسولان به مردم چیست؟

س ۱

فراخواندن غیر الله مانند انبیاء و صالحان چه حکمی دارد؟ با ذکر دلیل
ارایه نمایید؟

س ۲

کسی که از الله متعال و رسول الله صلی الله علیه وسلم اطاعت می کند،
چه پاداشی دارد؟

س ۳

کسی که نافرمانی الله متعال و رسول الله صلی الله علیه وسلم را می
کند، چه مجازات دارد؟

س ۴

زمانی که فرعون از موسی علیه السلام نافرمانی کرد عاقبتش چه شد؟

س ۵

دوستی با کسی که با الله و رسولش مخالفت می کند جایز نیست

درس چهارم

هر کس از رسول اطاعت کند و الله را یگانه بپندارد، جواز ندارد با کسی که با
الله و رسولش مخالفت می کند دوستی کند، هر چند نزدیکترین نزدیکان باشد

سوم

و دلیل بر آن، این فرمود الله متعال است:

لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي
قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِّنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا
إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿

[المجادلة: ٢٢]

[ای پیامبر،] هیچ قومی را نمی‌یابی که به الله و روز قیامت ایمان داشته باشند [و در عین حال،]
با کسانی که با الله و رسولش [دشمنی و] مخالفت می‌ورزند، دوستی کنند؛ اگر چه پدرانشان یا
فرزندانشان یا برادرانشان یا خویشاوندانشان باشند. آنها کسانی هستند که [الله] ایمان را در [صفحه]
دل‌هایشان نوشته است و به روحی از جانب خود، آنها را تقویت [و تأیید] نموده است؛ و آنها را
به باغ‌هایی [از بهشت] وارد می‌کند که از زیر [درختان] آن جویبارها جاری است؛ جاودانه در
آن می‌مانند. الله از آنها راضی است و آنها [نیز] از الله راضی‌اند. آنها حزبِ الله هستند. آگاه باشید!
بی‌تردید، حزبِ الله رستگارانند

ارشادات درس:

- * الموالاة: عبارت است از محبت و حمایت برای الله و رسول او و مؤمنان در اقوال و افعال، و این از بزرگ‌ترین ویژگی‌ها و شاخصه‌های دین است.
- * وفاداری و محبت مؤمن موحد برای الله و رسول او و مؤمنان می‌باشد.
- * وفاداری و محبت مسلمان با کسی که با الله و رسول او ایمان ندارد، و یا با دین اسلام می‌جنگد حرام است.
- * مسلمان، اگر چه از لحاظ وطن دور باشد، برادر دینی توست، اما مخالف و دشمن الله هر چند برادر نسبی تو باشد، دشمن دینی توست.
- * صحابه - رضی الله عنهم - شگفت‌انگیزترین نمونه‌های وفاداری خالصانه به الله متعال و دین او را هنگام جنگ با خویشاوندان خود که با رسول الله صلی الله علیه وسلم جنگیدند، قرار دادند و الله متعال آنان را در این مورد ستود. [۱]

پرسش‌ها:

ببینید: کتاب «الْوَلَاءُ وَالْبَرَاءُ فِي الْإِسْلَامِ» نوشته شیخ محمد بن سعید القحطانی - حفظه الله

آیا دوست داشتن یهودیان و مسیحیان جایز است، با ذکر دلیل؟

س ۱

پاداش کسی که با دشمنان الله دوستی نمی کند، چیست؟

س ۲

معنای ولاء را ذکر کنید؟

س ۳

سه مسأله را که هر مسلمانی باید بیاموزد، ذکر کنید؟

س ۴

بدانید - الله شما را به اطاعت خود ارشاد فرماید - که حنیفیه دین ابراهیم است، و این که فقط الله را با دین خالصانه بپرستید، و با آن الله متعال همه مردم را امر نمود و آنان را برای آن آفرید، چنانکه الله متعال فرموده است:

و دلیل بر آن، این فرموده الله متعال است:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾

[الذاریات: ۵۶]

و جن و انس را فقط برای این آفریده‌ام که مرا عبادت کنند

و معنی (يَعْبُدُونَ) یگانه پنداشتن است، و بزرگترین چیزی که الله به آن دستور داده توحید است، که آن یگانه پنداشتن الله در عبادت است، و بزرگترین چیزی که از آن نهی شده شرک است، و آن فراخواندن دیگران با الله متعال است.

و دلیل بر آن، این فرمود الله متعال است:

﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾

[النساء: ۳۶]

و الله را عبادت کنید و چیزی را با او شریک نگردانید.

ارشادات درس:

* الحنیف: کسی که بر توحید استوار بوده، شرک و گمراهی ترک نموده باشد، الله پیامبرش ابراهیم علیه الصلاة والسلام را به (حَنِيف) بودنش ستوده، چون با قوم مشرک خود مخالفت نمود، و الله متعال را یگانه می پنداشت.

* الله متعال به پیامبرش محمد صلی الله علیه وسلم و یارانش دستور داد هنگامی که اهل ادیان آنان را فراخواندند به آنها بگویند: ما پیرو دین حق، دین ابراهیم هستیم، و آن (حنیفیت) است، الله متعال فرمود:

{ وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى تَهْتَدُوا قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ }

و [اهل کتاب] گفتند: یهودی یا مسیحی باشید تا راه یابید. بگو: [هرگز] بلکه از آیین ابراهیم که پاک دین غیر مشرک بود [پیروی می کنیم]. [البقرة: ۱۳۵]

* دین ما اسلام که محمد صلی الله علیه وسلم آورده حنیفیت است، که جز نزد مسلمانان موحد یافت نمی شود، پس برای ما لازم است تا به آن التزام داشته و همه ملت ها را به آن دعوت کنیم.

* بزرگترین واجبات: امر به توحید و نهی از شرک است؛ از این رو الله متعال در آیه حقوق ده گانه به آن دستور داده است، و می

فرماید: (وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ)

و جن و انس را فقط برای این آفریده ام که مرا عبادت کنند. [الذاریات: ۵۶].

پرسش ها:

پاسخ صحیح را از بین موارد زیر انتخاب کنید:

س ۱

بزرگترین چیزی که الله متعال از آن نهی نموده است:

الف

دروغ

ب

شرک

ج

فریبکاری

بزرگترین چیزی که الله متعال به آن دستور داده است:

الف

راستگویی

ب

امانت

ج

توحید

س ۲

الله متعال به پیامبرش محمد صلی الله علیه وسلم و اصحابش هنگامی که یهودیان و مسیحیان آنان را به ادیان شان فراخواند چه دستوری داده است؟

س ۳

دین ابراهیم علیه السلام چیست؟

اصول سه گانه

درس ششم

اگر به شما گفته شود: اصول سه گانه که انسان آن را باید بداند چیست ؟

معرفت بنده از پروردگارش، و دینش، و پیامبرش محمد
صلی الله علیه وسلم

پس بگو

معرفت بنده از پروردگارش:

اصل اول:

اگر به تو گفته شود: پروردگارت کیست ؟

پروردگارم الله است که مرا و همه جهانیان را با نعمت
های خود پرورانید، و مرا معبودی جز او نیست

پس بگو

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

و دلیل این قول الله متعال است:

[الفاتحة: ۲]

ستایش الله ای را است که پروردگار جهانیان است

و غیر از الله همه عالمند، و من یکی از آن عالم هستم

ارشادات درس:

- * اصول: جمع اصل است، و آن چیزی است که بر آن دیگری بنا می شود، از آن جمله: اصل دیوار، یعنی پایه آن، و مؤلف - رحمه الله - در اینجا به طور کلی به اصول سه گانه آغاز نمود، سپس برای تکمیل فایده و تنشيط دانش آموزان هر اصل را جدا گانه شرح نمود.
- * این سه اصل اشاره به اصولی است که از انسان در قبرش از آنها پرسیده می شود، که عبارتند از: پروردگارت کیست، دینت چیست و پیامبرت کیست؟
- * الله متعال تنها خالق همه جهان است: مردم، جمادات، نباتات، حیوانات و غیره، و آنها عالم نامیده شدند؛ زیرا آنها علم بر خالق و مالک شان هستند، که همانا الله متعال است.
- * الله متعال ذاتیست که اسباب زندگی مردم را از قبیل خوراک، نوشیدنی، تندرستی و مانند آن را فراهم کرده است.
- * الله خالق و روزی دهنده است، و بجز او کسی یا چیزی دیگری نباید پرستش شود.

پرسش ها:

اصول سه گانه که بنده آن را باید بداند، چیست؟

س ۱

معنی رب - پروردگار - چیست؟

س ۲

دلیل بر ربوبیت الله متعال بر همه جهانیان را ذکر کنید؟

س ۳

نشانه ها و مخلوقات الله متعال

درس هفتم

اگر به تو گفته شود: پروردگارت را از کجا شناختی ؟؟

پس بگو

به نشانه ها و مخلوقاتش

از مخلوقات او

آسمان های هفت گانه، و زمین
های هفت گانه، و آنهایی که در
آنها هستند، و آنچه میان آنهاست

از نشانه های او

شب و روز،
خورشید و ماه است

و دلیل بر آن، این فرمود الله متعال است

﴿وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ۚ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ
وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾

[فصلت: ۳۷]

ن از نشانه های [توان و تدبیر] او، شب و روز و خورشید و ماه است.
در برابر خورشید و ماه سجده نکنید؛ بلکه اگر تنها او را عبادت می کنید،
برای الله که آنها را آفریده است سجده کنید.

وقول الله متعال:

﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ ۗ أَلَا أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ ۚ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾

[الأعراف سورت: آیت ۵۴].

پروردگار شما آن الله است که آسمانها و زمین را در شش روز آفرید، آن گاه بر عرش قرار گرفت، روز را به پرده شب (و به عکس) در پوشاند که با شتاب در پی آن پوید، و نیز آفتاب و ماه و ستارگان را مسخر فرمان خود آفرید. آگاه باشید که آفرینش و حکم نافذ فرمان اوست، پس منزله و بلند مرتبه است الله یکتا که پروردگار عالمیان است).

ارشادات درس:

* انسان عاقل درمورد جهان هستی هر گز رو گردان و غافل نمی گردد، بلکه در این مخلوقات بزرگ و آنچه به عظمت و قدرت الله متعال دلالت می کند می اندیشد، و برای خالق آنها سبحانه و تعالی خشوع و فروتنی می کند، شاعر در حالی که اطرافش را تأمل می کرد، گفت:

شگفت آور است که چگونه الله نافرمانی می شود

یا ناسپاس چگونه می تواند او را انکار کند؟

و برای الله در هر حرکتی

و آرامشی حتمن گواهی هست

و در هر چیزی برای او نشانه ای است

دلالت می کند بر این که او یکی است

* الله متعال بندگان را در کتاب کریم خود نسبت به آیات خود و مخلوقات خود آگاه نمود، و به اندیشیدن در آنها امر نمود، پس هرگاه مسلمان قرآن کریم را تلاوت و در جهان اطراف خود نگاه نمود، نباید از آن غافل باشد.

پرسش ها:

س ۱

با چه پروردگار خود را می شناسیم؟

س ۲

برخی از نشانه های الله متعال و مخلوقاتش را ذکر کنید؟

س ۳

از آیه ها آنچه دلالت بر قدرت الله متعال دارد استخراج کنید؟

س ۴

در مخلوقات زیر تأمل کنید، سپس در مقابل هر یک از آنها وجوهی از عظمتی را که می شناسید ذکر کنید، و این که به چه چیزی دلالت می کنند:

خورشید	زمین	شب	ماه

س ۵

در مخلوقات و نشانه های زیر بیندیشید، سپس وجوه نعمت را در هر یک از آنها برشمار:

بدن انسان	روز	باران	ستاره ها

خالق بخشنده ذاتیست که سزاوار پرستش است

درس هشتم

عبادت می شود

و پروردگار آن است که

و دلیل بر آن این قول الله متعال است

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٦١﴾
الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ
الشَّجَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ ۖ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٧٠﴾﴾

[البقرة: ۲۱-۲۲]

ای مردم، پروردگارتان را که شما و پیشینیان تان را آفریده است، بندگی کنید تا [از
خشم الله] ایمن مانید. کسی که زمین را [مانند] فرش و آسمان را [مانند] سقفی برایتان
قرار داد. و از آسمان آبی باراند، سپس بدان از [انواع] میوه جات را برای روزی
شما بر آورد. پس در حالی که می دانید برای الله همتیانی مقرر مکنید.

ابن کثیر - رحمه الله تعالى - می فرماید: «آفریدگار این همه چیزها ذاتیست که شایسته پرستش است».

ارشادات درس:

* پروردگار همان الله متعال است؛ زیرا او خالق هستی، و فرمانروای همه جهان است، و به همین
دلیل تنها او سزاوار پرستش بوده، و او معبود حقیقی است، و هر معبودی غیر از او باطل است.

دلایل بر برخی از انواع عبادات

درس دهم

قول او تعالی:

دلایل ترس:

[آل عمران: ۱۷۵]

﴿فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾

پس اگر ایمان دارید، از آنان [=مشرکان] نترسید و از من بترسید.

قول او تعالی:

دلایل امید:

﴿فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا﴾

[الکھف: ۱۱۰]

پس هر کس به لقاء (رحمت) پروردگارش امیدوار است باید نیکوکار شود و هرگز در پرستش الله هیچ کس را با او شریک نگرداند.

قول او تعالی:

دلایل توکل:

﴿وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾

[المائدة: ۲۳]

و اگر مؤمنید، بر الله توکل کنید.

و قول او تعالی: ﴿وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ﴾

[الطلاق: ۳]

و هر کس بر الله توکل کند، او تعالی برایش کافی است.

قول او تعالی:

﴿إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ﴾

[الأنبياء: ۹۰]

آنها در کارهای خیر عجله می کردند و در حال امید و بیم ما را می خواندند و همیشه به درگاه ما فروتن بودند.

قول او تعالی:

﴿فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي﴾ [البقرة: ۱۵۰]
پس از آنان نترسید و از من بترسید.

دلیل ترس و خشیت:

قول او تعالی:

﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ [الفاتحة: ۵].

دلیل کمک خواستن:

(تنها تو را می پرستیم و تنها از تو طلب کمک می کنیم).

ارشادات درس:

- * ترس، خشیت، و بیم عبادات است با معانی مشابه که باید فقط مخصوص الله باشد، زیرا چیزی که مؤمن را از انجام کاری که الله متعال بر او حرام نموده و میدارد خوف و خشیت از الله متعال، و برحذر بودن از هشدار او می باشد.
- * امید و آرزو دو عبادت است که با دلبستگی مؤمن به لطف و رضایت الله متعال حاصل می شود، و در تلاش مجدانه برای رسیدن به آن می باشد؛ با انجام کارهای خیر و ترک حرام.
- * توکل: عبارت است از اعتماد قلبی به الله متعال، و گمان نیک به او، اگر کسی این کار را انجام دهد؛ الله متعال او را به غم و اندوه بسنده، و به امور او رسیدگی می کند، و از جایی که انتظار ندارد او را روزی می دهد.
- * معنی إِنَابَة: بازگشت به سوی الله با توبه و فروتنی، به امید رحمت او.
- * این عبادات با معانی بزرگی که دارند، باید فقط به الله متعال اختصاص داده شود نه به هیچ مخلوق دیگری.

پرسش ها:

س ۱

جاهای خالی زیر را پر کنید:

از انواع عبادت: ترس است '..... ..'

س ۲

هر کلمه در ستون (الف) را به معنای آن در ستون (ب) که در زیر است پیوند دهید:

ستون (ب)

ستون (الف)

بازگشت

برگشت به
سوی الله متعال

توکل

اعتماد قلب
به الله متعال

ترس و بیم

این که مؤمن از انجام کاری که الله متعال بر او حرام نموده منع می نماید، ترس از هشدار او می باشد.

س ۳

برای موارد زیر از قرآن استدلال کنید:

ج

ترس

ب

توکل

الف

امید

ه

رغبت

د

بازگشت

دلایل بر برخی از انواع عبادت

درس یازدهم

قول او تعالی:

﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ [الفاتحة: ۵].

و دلیل کمک خواستن:

تنها تو را می پرستیم و تنها از تو یاری می جوییم.

و در حدیث: «إِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ»^[۱۱] و اگر طلب کمک کردی، از الله طلب کمک کن.

قول او تعالی:

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ [الفلق: ۱].

و دلیل پناه خواستن:

[ای پیامبر،] بگو: «به پروردگار سپیدمدم پناه می برم.

او ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾ [الناس: ۱]

(ای نبی) ته و وایه: زه د خلقو په رب پور پناه نیسم).

قول او تعالی:

﴿إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَبَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِالْفِ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ مُرْدِفِينَ﴾ [الأنفال: ۹]

و دلیل طلبیدن به فریاد:

[به یاد آورید] زمانی را که پروردگار خود را به فریاد می طلبید پس دعای شما

را اجابت کرد که من شما را با هزار فرشته پیاپی یاری خواهم کرد

قول او تعالی:

﴿يُوفُونَ بِالنَّذْرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا﴾

و دلیل نذر:

[بندگان نیکوکار] به نذر وفا می کنند و از روزی می ترسند که [عذاب

و] شر آن فراگیر است.

این بخشی از حدیث ابن عباس به روایت ترمذی است و گفت: «حدیث حسن و صحیح است»، کتاب صفة القيامة، باب ۵۹، حدیث شماره (۲۵۱۶)، و احمد، جلد اول. ص ۲۹۳ و ۳۰۳ و ۳۰۷ و معنی آن: اگر می خواهید در امور مربوط به دنیا و آخرت برای تان رسیدگی شود، پس از الله متعال کمک بخواهید؛ چون جز او یاری نیست، و هیچ باز کننده در، و هیچ بخشنده ای جز او نیست، پس برای نزدیک شدن به او باید واسطه ها را قطع کرد، چنانکه فرموده الله متعال به آن اشاره می کند: (إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ)، ما تنها تو را عبادت می کنیم و تنها از تو یاری می جوییم (یعنی: جز تو را نمی پرستیم و غیر تو از کسی یاری نمی جوییم).

و دلیل ذبح - قربانی

﴿قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ ﴿١٦٢﴾

(بگو همانا نماز و طاعت و تمام اعمال من و زنده شدن و مردن من همه

برای الله است که پروردگار جهانیان است). الانسان ۷

﴿لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ﴾ [الأنعام: ۱۶۲، ۱۶۳]

او را شریک نیست و به همین (اخلاص کامل) مرا فرمان داده اند و

من اول کسی هستم که تسلیم امر الله هستم.

الفلق: به معنای صبح است، و از قول الله متعال که می

فرماید: (فَالِقُ الْإِصْبَاحِ). [او] شکافندسپیده دم است.

و از سنت:

﴿لَعَنَ اللَّهُ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللَّهِ﴾ ﴿١٣﴾

الله لعنت کند کسی که برای غیر الله ذبح می کند.

ارشادات درس:

* الاستِغَاة عبارت است از: طلب کمک از الله متعال می باشد، که شامل ذل و انکسار کامل بنده در برابر پروردگارش، و تفویض کار به او تعالی می باشد

مسلم به تفصیل روایت کرده است، کتاب الأضاحی، باب تحریم الذبح لغیر الله ولعن فاعله (۱۵۶۷/۳) به شماره (۱۶۷۸). و لعن به معنای دوری از رحمت است، و لعین و ملعون یعنی کسی که بر او لعنت شده باشد

* الاستِغَاة عبارت است از: پناه بردن و چنگ زدن به الله متعال که شامل کمال افتقار و بیچارگی به او می باشد.

* الاستِغَاة عبارت است از: یاری خواستن فوری از الله متعال برای حصول خیر، و یا دفع شر. مُسْتَطِيرًا: یعنی بشکل عام در بین مردم منتشر است.

* اگر از شخص زنده و حاضر کمک می گیرید، و در کاری که او قادر به انجام آن است از او کمک می گیرید، مانند

حمل کالاه شما در ماشین، یا نجات شما از غرق شدن؛ این نوع کمک خواستن جایز بوده، و شرک نیست

* مسلمان باید ذبح خود را عبادت برای الله متعال و به نام او قرار دهد، چنانکه الله متعال فرموده است:

﴿فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ﴾

پس برای پروردگارت نماز گزار و قربانی کن.

[الکوثر: ۲].

* النَّذْر: عبارت است از این که انسان خود را به کاری ملزم کند که واجب نباشد، مانند: اگر در امتحان کامیاب شدم

باید سه روز روزه بگیرم

* نذر عبادت نیست که صرف ووقف آن به غیر الله متعال جایز نیست، پس نباید بگوید: برای قبر این و آن را نذر کردم.

پرسش ها:

س ۱

۱: الله متعال در این قول خود به ما چه دستور داده است:

.....(قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ)؟

س ۲

رسول الله صلى الله عليه وسلم در حدیث ما را به چه امر فرموده:

.....« إِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ »؟

س ۳

معنای موارد زیر را بیان نمایید: الاستِعاة، والاستِعاة، والاستِعاة؟

س ۴

برای موارد زیر از قرآن استدلال کنید:

الاستِعاة

مدد خواستن فوری

الاستِعاة

مدد خواستن.

النذر: نذر

الدَّبْح: قربانی

معرفت دین اسلام با دلایل

اصل دوم

و آن عبارت است از تسلیم شدن در برابر الله متعال به توحید، تسلیم در برابر او با اطاعت، و بی زاری از شرک و اهل آن.

او دارای سه مراتب می باشد: اسلام، ایمان، احسان. و هر مرتبه دارای ارکان می باشد.

ارشادات درس:

* ادیانی که مردم در روی زمین از آنها پیروی می کنند و به آنها تسلیم می شوند بسیار اند، اما دین حق یکی است که همان (دین اسلام) است، اما ادیان دیگر همه باطل اند، چنانچه الله متعال می فرماید:

«وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ»

هر کس دینی غیر از اسلام برگزیند، هرگز از او پذیرفته نخواهد شد و در آخرت از زیانکاران است. [آل عمران: ۸۵].

* ما دین اسلام را از طریق قرآن کریم و احادیث رسول الله صلی الله علیه وسلم می شناسیم.

* همه جهان، اعم از جن و انس، باید اسلام بیاورند، و ادیان باطل خود را ترک کنند، وگرنه مصیرشان جهنم خواهد بود، چنانچه رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده اند: «وَالَّذِي نَفْسِي مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَا يَسْمَعُ بِي أَحَدٌ مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ يَهُودِيٍّ وَلَا نَصْرَانِيٍّ، ثُمَّ يَمُوتُ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَّا كَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ» (۱۵).

یعنی: «سوگند به کسی که جان محمد در دست اوست، هیچ کسی از این امت، یهودی باشد یا نصرانی [خبر مبعث] من را نمی شنود سپس بمیرد و به آنچه که برای آن فرستاده شده ایمان نیاورد مگر آنکه از اصحاب دوزخ خواهد بود.»

* مسلمان باید مردم را بسوی اسلام دعوت کند، چون الله متعال می فرماید: «ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ» [ای پیامبر، مردم را با حکمت و پند نیکو به راه پروردگارت دعوت نما و با روشی که نیکوتر است با آنان [بحث و] مناظره کن. [النحل: ۱۲۵].

پرسش ها:

س ۱

دین حق چیست؟ و دلیل آن چیست؟

س ۲

مراتب دین را بشمارید؟

مسلم، در کتاب الإیمان، باب وجوب الإیمان برسالة نبینا محمد صلی الله علیه وسلم إلى جمیع الناس ونسخ الملل بملته (۱/۱۳۴)، در شماره (۱۵۳) روایت کرده است.

س ۳

جای خالی زیر را پُر کنید:

اسلام: عبارت است از تسلیم شدن کامل برای الله متعال در توحید، و در اطاعت، و بیزاری از و

س ۴

به (بله) یا (خیر) پاسخ دهید:

دین اسلام را از طریق قرآن و سنت می شناسیم

ادیان دیگر صاحبانش را نابود می کند.

دین اسلام راهی است که به بهشت منتهی می شود.

فِرَاشاً: یعنی بستری که بر آن پهن می کنند و آرام می گیرند. بِنَاءً: یعنی آسمان را گنبد و سقّی برای زمین قرار داد.

برنامه های درسی
کتاب توحید
مرحله ای (پنجم)
ترم دوم

شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. گواهی به اینکه نیست معبود بر حق جز الله.

درس اول

ارکان اسلام پنج است: شهادت به اینکه معبود بر حق جز الله نیست و محمد رسول الله است، اقامه نماز، پرداخت زکات، روزه رمضان، و حج بیت الله الحرام.

مرتبه اول:

دلیل گواهی: قول او تعالی:

﴿شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ ۚ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ [آل عمران: ۱۸].

(الله که همواره امور هستی را به عدالت تدبیر می کند، گواهی می دهد که هیچ معبود برحق جز او وجود ندارد؛ و فرشتگان و صاحبان دانش نیز همین گونه گواهی می دهند، که هیچ معبود برحق جز الله غالب و حکیم وجود ندارد)

جز الله معبود بر حق نیست

معنایش این که:

نفی هر آنچه غیر الله متعال پرستیده می شود

(لا إله):

﴿إِلَّا اللَّهُ﴾

اثبات عبادت برای الله یگانه که در عبادت، حاکمیت خود شریکی ندارد، و تفسیر آن را این فرموده الله متعال واضح می سازد:

﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ ۖ﴾

[یاد کن] هنگامی را که ابراهیم به پدر و قومش گفت: «از آنچه شما عبادت می کنید، بیزارم.

﴿إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيَهْدِينِ ۖ﴾

مگر از ذاتی که مرا آفریده است که او هدایت خواهد کرد».

﴿وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ۖ﴾

[الزخرف: ۲۶-۲۸]

ابراهیم، یکتاپرستی را در میان نسل های پس از خود، سخنی ماندگار قرار داد؛ باشد که [به پیشگاه الهی] بازگردند.

وقول الله متعال:

﴿قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا

يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ فَإِن تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ۖ﴾ [آل عمران: ۶۴].

[ای پیامبر،] بگو: «ای اهل کتاب، به سوی سخنی بیایید که میان ما و شما عادلانه است [و انحرافی از

حق در آن نیست:] که جز الله را عبادت نکنیم، و چیزی را [در قدرت و تدبیر] با او شریک نسازیم، و

برخی از ما برخی دیگر را به جای الله معبود نگیرند». اگر آنان [از این دعوت] روی گردانند، پس

[ای مؤمنان، به آنان] بگویید: «گواه باشید که ما تسلیم [اوامر الهی] هستیم».

ارشادات درس:

* گواهی (لا اله الا الله) بزرگترین حقیقتی است که عادل ترین حاکمان پروردگار مان، فرشتگان، و اهل علم حقیقی به آن گواهی داده اند.

* لا اله الا الله دو مورد را دربر می گیرد: فطرنی: مرا آفرید بعد از آن که هیچ بودم به وجود آورد.

اول: نفی هر چیزی که غیر از الله عبادت می شود.

ثانیاً: اثبات اینکه معبود حقیقی تنها الله سبحان است.

* همان گونه که الله متعال تنها آفریدگار و مدبر است و شریکی ندارد، تنها اوست که شایسته عبادت است و شریکی ندارد.

* (لا اله الا الله) دعوت اسلام است که مسلمان آن را به همه مردم تقدیم می کند.

* شهادت به لا اله الا الله مستلزم بیزاری از شرک و اهل آن است، چنانکه ابراهیم علیه السلام با قوم خود انجام داد.

* اهل کتاب یهود و نصاری هستند.

* مسلمان به دلیل اعراض مردم از ورود به اسلام از اعلام اسلام و دعوت بسوی آن خودداری نمی کند.

﴿فَإِن تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ﴾.

اگر آنان [از این دعوت] روی گردانند، پس [ای مؤمنان، به آنان] بگویید: «گواه باشید که ما تسلیم [اوامر الهی] هستیم».

پرسش ها

گواهی به لا اله الا الله نفی و اثبات را دربر دارد. پس چه چیز را نفی می کنید و چه چیزی را اثبات می کنید؟

س ۱

جای خالی را به موارد زیر پر کنید:

س ۲

الله متعال که شریکی ندارد، آفریدگار و مدبر این جهان است. بنابراین باید تمام تنها به او صرف شود.

دلایلی ذکر کنید که معبودی جز الله نیست؟

س ۳

مسلمانان در قبال دین خود چه مسئولیتی دارند؟

س ۴

الف

قول او تعالی:

(وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ ﴿٦٥﴾) [یاد کن] هنگامی را که ابراهیم به پدر و قومش گفت: «از آنچه شما عبادت می‌کنید، بیزارم (إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيَهْدِينِ ﴿٦٦﴾) مگر از ذاتی که مرا آفریده است که او هدایت‌م خواهد کرد»

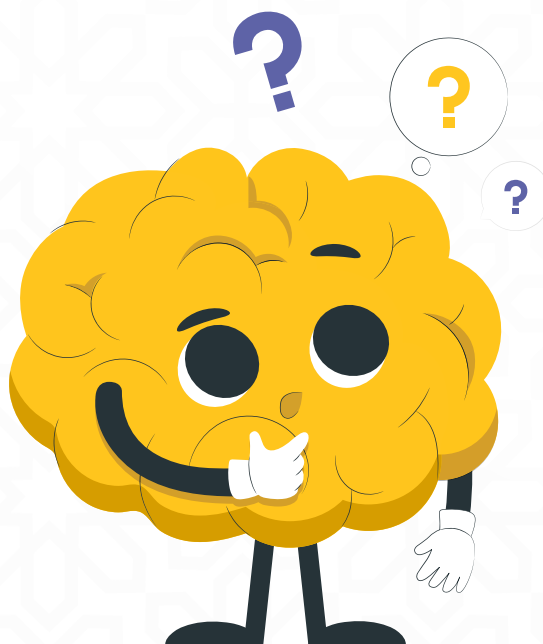
[الزخرف: ۲۶ - ۲۷].

ب

قول او تعالی:

(وَإِلَىٰ عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَهِ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ) و به سوی عاد برادرشان هود را [فرستادیم] گفت ای قوم من الله را بپرستید که برای شما معبودی جز او نیست پس آیا پرهیزگاری نمی‌کنید

[الأعراف: ۶۵].

گواهی بر اینکه محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم است

درس دوم

گواهی به اینکه محمد پیامبر الله است:

قول او تعالی:

﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ
عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ﴾^[التوبة: ۱۲۸]

ترجمه: هر آئینه فرستاده‌یی از خود شما به سوی شما آمد که
رنج‌های شما بر او دشوار است، و حریص هدایت شماست
و بالای مؤمنان دلسوز و مهربان است

معنای گواهی این که محمد رسول الله است:

پیروی وی در آنچه امر کرده است، تصدیق وی در آنچه خبر داده است، اجتناب از آنچه سرزنش و نهی کرده است، و الله (متعال) عبادت نشود بجز به گونه‌ای که شرع نموده است

ارشادات درس:

گواهی به اینکه محمد پیامبر الله است، موارد زیر را در پی دارد:

الف - ایمان به اینکه الله متعال محمد را به عنوان رسول برای مردم فرستاد، و دین حق خود را بر او وحی نمود.
قول او تعالی: (مِنْ أَنْفُسِكُمْ) یعنی: از جنس شما که نسب و حسب و زبان او را می شناسید، و قول او: (عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ) یعنی: بر او سخت است آنچه سبب ارهاق و خستگی شما می شود؛ زیرا او از جنس شماست و فرستاده ای برای هدایت شماست. (حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ) یعنی: به ایمان و هدایت شما حریص است.

ب - تصدیق محمد صلی الله علیه وسلم به هر آنچه در مورد الله متعال و فرشتگان و انبیا و آخرت و مانند آن گفته خبر داده است؛ چون از هوی و نفس خود حرف نمی زند.

ج- در همه امور عمل به شرع که او آورده است.

د- دوری از بدعت در دین، اعم از زیادت و یا نقصان.

پرسش ها

س ۱ گواهی بر اینکه محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم است چه چیز را شامل می شود؟

س ۲ جاهای خالی را با کلمات مناسب زیر پر کنید:

فرستاد - تصدیق - مردم - الله - انبیاء - هجرت.

گواهی بر اینکه محمد رسول الله است شامل این است که الله متعال محمد را به عنوان رسول به و دین حق بر او نازل نمود، و این ایمان مستلزم محمد صلی الله علیه وسلم است، در هر آنچه در مورد و فرشتگان و آخرت و غیره خبر داده است.

س ۳ معنی گواهی بر اینکه محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم است، چه می باشد؟

س ۴ دلیل گواهی بر این که محمد رسول الله است را ذکر کنید؟

دلیل نماز و زکات و تفسیر توحید:

قول او تعالی:

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ﴾ [البينة: ٥].

و به آنها دستور داده نشده بود جز اینکه الله را بپرستند در حالی که دین خود را برای او خالص کنند و از شرک به توحید بازگردند، نماز برپا دارند و زکات را بپردازند؛ و این است آیین مستقیم و پایدار

دلیل روزه:

قول او تعالی:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ [البقرة: ١٨٣].

(ای کسانی که ایمان آورده اید! روزه بر شما فرض شده، چنان که بر کسانی که پیش از شما بودند، فرض شده بود؛ تا پرهیزگار شوید)

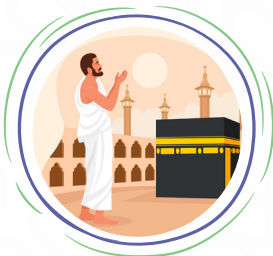
و دلائل حج:

قول او تعالی:

﴿وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ﴾
[آل عمران: ۹۷]

(و بر مردم حج و زیارت آن خانه به امر الله واجب است بر هر کسی که توانایی برای رسیدن به آنجا دارد، و هر کس کفر ورزد (به خود زیان رسانده) و الله از جهانیان بی نیاز است)

الْخُفَاء: کسانی که التزام نموده و شرک را ترک کرده اند. الْقِيَمَة: به معنای استوار و مستقیم می باشد.

ارشادات درس:

* نماز ستون اسلام است که به وسیله آن دو گواهی ایمان بشكل کامل تحقق میابد، بنابر این ترک کنندۀ آن کافر است، الله متعال در سوره مدثر می فرماید: «(مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ ۚ) چه چیز شما را به دوزخ درآورد؟» «(قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ) [دوزخیان] می گویند: ما از نمازگزاران نبودیم.» [المدثر: ۴۲ - ۴۳]. كُتِبَ: بمعنی فرض شده.

* پرداخت زکات از روی میل و رغبت، دلیل بر تسلیم بودن مسلمان در مورد مال خود در برابر پروردگارش است.

* روزه و حج دو رکنی از ارکان اسلام اند، الله متعال پیامبرش را به آن دو امر نموده همان گونه که پیامبران قبلی اش را امر نموده بود

* این رکن چهارگانه شخصیت انسان را به یک شخصیت واقعی مسلمان تبدیل می کند، پس نماز اساس عبادت ذکر و خواندن قرآن و تقدیس الله متعال است، و زکات اساس بخش مالی است، و روزه اساس خوشتن داری در مورد حق است، و حج اساس به خرج دادن جهد و مال در راه الله متعال است. پس اسلام چه دین بزرگست!

پرسش ها

س ۱ ارکان اسلام را بشمارید؟

س ۲ چرا نماز ستون اسلام است؟

س ۳ در این قول الله متعال مخاطب کیست: (كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ)؟

س ۴ موارد زیر را با (درست) یا (نادرست) علامت گذاری کنید:

روزه نفس را به
تحمل عادت می
دهد

حج بر هر مسلمان
توانا و ناتوان واجب
است

نماز ستون اسلام
است

زکات را الله متعال
بر بندگان فرض
گردانیده است

س ۵ دلیل های وجوب زکات و روزه و حج را ذکر کنید؟

مرتبه دوم:

ایمان: هفتاد و چند شاخه دارد، که بالاترین آن گفتن: لا اله الا الله است، و پایینترین آن دور کردن چیزی از اذیت کننده از راه است، و حیا شاخه ای از ایمان است [۲۰]

و ارکان آن شش می باشد، اینکه به الله متعال، ملائکه های وی، کتاب های وی، فرستادگان وی، روز آخرت، و تقدیر خیر و شر ایمان داشته باشید

و ارکان آن شش می باشد

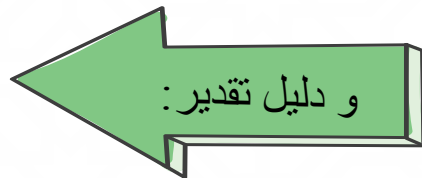
دلیل بر این ارکان شش گانه: قول او تعالی:

لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ

[البقرة: ۱۷۷].

نیکوکاری آن نیست که روی خود را به سوی مشرق و [یا] مغرب بگردانید بلکه نیکی آن است که کسی به الله و روز آخرت و فرشتگان و کتاب [آسمانی] و پیامبران ایمان آورد

این روایت ابن حبان است، و در روایت مسلم (فأفضلها قول: لا إله إلا الله)، و در صحیح بخاری با این لفظ (الإيمان بضَع وِسْتُونَ شُعْبَةً، والحياء شُعْبَةٌ مِنَ الإيمان) روایت شده است.

قول او تعالی:

﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾
[القمر: ۴۹].

بی‌تردید، ما هر چیزی را به اندازه آفریده‌ایم

ارشادات درس:

- * ایمان شامل تصدیق قلب، و اقرار زبان و عمل اعضا می باشد.
- * ایمان شرط صحت اعمال است، پس اعمال عاری از ایمان ارزشی ندارد، و این معنی قول الله متعال است: «(لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُولُوا وَجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ).
- نیکي [فقط] این نیست که [برای نماز] روی خود را به سوی مشرق و [یا] مغرب بگردانید.»
- * مسلمان باید همواره ایمان خود را تا زمانی که در قلبش جا بیفتد، با انجام طاعات و ترک محرمات تقویت کند.

پرسش ها

س ۱ بالاترین و پایین ترین شاخه های ایمان کدام ها اند؟

س ۱

س ۲ موارد زیر را تکمیل کنید:

س ۲

ایمان شامل تصدیق و اقرار
..... و عمل

س ۳ پاسخ صحیح را از میان پاسخ های داده شد زیر انتخاب کنید:

س ۳

ایمان شامل:

الف

تصدیق قلب و
عمل اعضا است

ب

اقرار زبان

ج

فقط عمل

د

(الف + ب)
همه

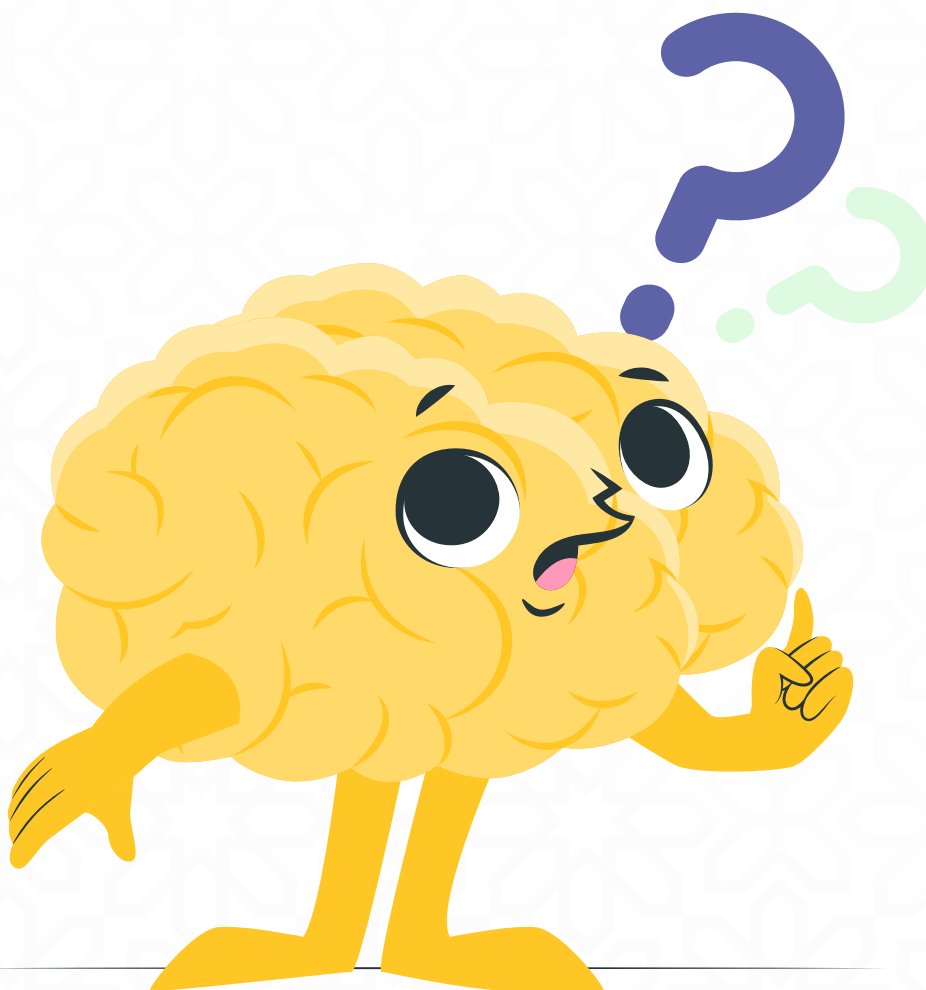

سه رکن ایمان را با دلایل آن ذکر کنید؟

س ۴

دلیل ایمان به تقدیر را ذکر کنید؟

س ۵

احسان: آن یک رکن است، این که الله را چنان عبادت کنی که گویا او را می بینی و اگر او را نمی بینی او تو را می بیند

مرتبه سوم:

و دلیل بر آن، این فرموده الله متعال است:

﴿ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ ﴾

[النحل: ۱۲۸].

بی تردید، الله با کسانی است که پرهیزگاری کردند و کسانی که نیکوکارند

وقول الله متعال:

﴿ وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ﴿٢١٧﴾ الَّذِي يَرَاكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٢١٨﴾ وَتَقَلُّبِكَ فِي السَّاجِدِينَ ﴿٢١٩﴾ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴾

[الشعراء: ۱۱۷ - ۱۲۰].

و بر [الله] شکست ناپذیرِ مهربان توکل کن. همان ذات منزّهی که وقتی برای نماز برمی خیزی تو را می بیند. بی تردید، او همان شنوای داناست و حرکت [و نشست و برخاست] تو را میان سجدمکنندگان [می نگرد]

وقول الله متعال:

﴿وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُو مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ
إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ﴾ ﴿٢٢﴾

[یونس: ٦١]

و [ای پیامبر،] تو مشغول هیچ کاری نیستی و هیچ [آیه‌ای از] آن [= قرآن] را نمی‌خوانی؛
و [شما نیز ای مردم،] هیچ کاری نمی‌کنید، مگر اینکه آنگاه که به آن می‌پردازید، ما بر
[کارهای] شما گواهیم؛

ارشادات درس:

بخشی از حدیثی را بخاری و مسلم در صحیح خود روایت کرده اند، و این حدیث معروف جبرئیل علیه السلام است.
* احسان محقق نمی‌شود تا زمانی که مسلمان پروردگارش را طوری عبادت کند که الله متعال بر اعمال او مطلع بوده و آن را
می‌بیند، و اعمالش را می‌شمارد.
* احسان در دو چیز می‌باشد:
- در نیت تا آن را از ریا و نفاق پاک نماید.
تُفِيضُونَ: یعنی انجام می‌دهید.
- و در عمل که از شریعت پیروی نماید، و آن را با عزم و قوت انجام دهد.

پرسش ها:

مراتب سه گانه دین را ذکر کنید؟

س ۱

احسان را تعریف کنید؟

س ۲

احسان در چه چیز می باشد؟

س ۳

احسان در چه چیز می باشد؟

س ۴

اگر دیدی که انسانی اصرار بر گناه کردن دارد و وقتی او را نصیحت می کند می گوید: مردم او را نمی بینند، و از او چیزی نمی دانند. به او چه می گوید؟

س ۵

انواع عبادت، و حکم کسی که آن را به غیر الله اختصاص می دهد

دلیل از سنت: حدیث معروف جبرئیل است، از عمر بن الخطاب رضی الله عنه روایت است که فرمود:

«بيننا نحن جلوس عند النبي صلى الله عليه وسلم إذ طلع علينا رجلٌ شديدُ بياض الثياب، شديدُ سواد الشعر، لا يرى عليه أثر السِّفر، ولا يعرفه منا أحدٌ، فجلس إلى النبي صلى الله عليه وسلم فأسند رُكْبَتَيْهِ إلى رُكْبَتَيْهِ، ووضع كَفَيْهِ على فَخْذَيْهِ»^(۲۳)، وقال: يا محمد، أخبرني عن الإسلام. قال: «أن تشهد أن لا إله إلا الله، وأن محمداً رسول الله، وتقيم الصلاة، وتؤتي الزكاة، وتصوم رمضان، وتحج البيت إن استطعت إليه سبيلاً، قال: صدقت. فَعَجَبْنَا لَهُ يَسْأَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ. قال: أخبرني عن الإيمان. قال: أن تؤمن بالله وملائكته، وكتبه، ورُسُله، واليوم الآخر، وبالقدر خيره وشره، قال: أخبرني عن الإحسان. قال: أن تعبد الله كأنك تراه، فإن لم تكن تراه فإنه يراك، قال أخبرني عن الساعة. قال: ما المسؤول عنها بأعلم من السائل، قال: أخبرني عن أماراتها. قال: أن تَلِدَ الأُمَّةَ رَبَّتْهَا»^(۲۴)، وأن ترى الحفاة العُرَاة العالة رعاء الشاء يتطاولون في البنيان»^(۲۵)، قال: ثُمَّ انْطَلَقَ فَلَبِثْتُ»^(۲۶)، مَلِيًّا. فقال: يا عمر أتدري من السائل؟ قلت: الله ورسوله أعلم. قال: هذا جبريل أتاكم يعلمكم أمر دينكم»^(۲۷).

«یکی از روزها در حالی که ما نزد رسول الله - صلی الله علیه و سلم - نشسته بودیم که ناگهان مردی با لباس بسیار سفید، و موهای بسیار سیاه بر ما وارد شد، اما نه نشانه های سفر بر روی او دیده می شد، و هیچکدام از ما آن را نمی شناخت، تا اینکه پیش پیامبر - صلی الله علیه و سلم - نشست، به طوری که زانوهایش را به زانوهای ایشان چسباند، و دو دستش را روی دو رانش گذاشت، و گفت: ای محمد من را از اسلام باخبر کن؟ پس رسول الله - صلی الله علیه و سلم - فرمودند: اسلام عبارت است از اینکه گواهی دهی معبود به حق غیر از الله نیست و به راستی محمد فرستاده اوست، و نماز را برپا کنی، و زکات را پردازی، و ماه رمضان را روزه بگیری، و اگر توانایی رفتن به ادای حج خانه الله را داشتی آن را به جا آوری، (آن مرد) گفت: راست گفتی، ما از او تعجب کردیم، که از پیامبر سؤال می کند و وی را تصدیق می کند، (آن مرد) گفت: من را از ایمان باخبر کن؟ (پیامبر) فرمودند: اینکه به الله، و فرشتگان او، و کتاب هایش، و فرستادگانش، و روز رستاخیز، و تقدیر خیر و شر ایمان داشته باشی، (آن مرد) گفت: راست گفتی، پس پرسید: من را از احسان باخبر کن؟ (پیامبر) فرمودند: اینکه الله را چنان پرستش کنی، گویا او را می بینی، و اگر چه تو او را نمی بینی، او تو را می بیند، (آن مرد) گفت: من را از روز رستاخیز باخبر کن؟ (پیامبر) فرمودند: سؤال شونده در مورد آن، آگاه تر از سؤال کننده نیست، (آن مرد) گفت: من را از نشانه های آن باخبر کن؟ (پیامبر صلی الله علیه و سلم) فرمودند: اینکه کنیز مالکش را بزاید، و اینکه پا برهنگان برهنه ی نیازمند، چوپانان گوسفندان را می بینی که ساختمان های بلند می سازند، سپس (آن مرد) رفت، و رسول الله صلی الله علیه و سلم مدت زیادی درنگ کرد؛ آنگاه فرمودند: ای عمر، آیا می دانی که سؤال کننده چه کسی بود؟ گفتیم: الله و رسولش آگاه ترند، فرمودند: آن مرد جبریل بود، آمده بودند تا دینتان را به شما بیاموزند».

ارشادات درس:

- * حدیث جبرئیل حدیث بزرگی است که رسول الله صلی الله علیه وسلم مراتب سه گانه دین (اسلام - ایمان - احسان) را به اندازه کافی و رضایت بخش بیان کرده است، پس مسلمان باید آن را حفظ کند و معانی آن را بفهمد.
- * یکی از نعمت های الله متعال بر مسلمانان این است که دینشان واضح و روشن است، بر خلاف ادیان و مذاهب دیگر که پیروان خود را آشفته و مضطرب می کنند، و آنان را در تاریکی قرار می دهند.
- * جبرئیل فرشته ای بزرگ نزد الله متعال است، و اوست که بر رسول صلی الله علیه وسلم وحی فرود می آورد، و یاران رسول الله صلی الله علیه وسلم او را نمی بینند، اما این بار به چهره یک انسان به سراغ آنان آمد.
- مسلم در کتاب الایمان، باب: بیان الایمان و الاسلام و الاحسان، حدیث شماره (۱) روایت کرده است.
- ملئاً: مدت طولانی.
- یعنی اهل بیابان و امثال آن ها از نیازمندان و فقرا، دنیا را برایشان فراخ گردیده تا به ساختمان سازی مباحثات کنند.
- یعنی کنیز صاحبش ارباب (اعم از مرد و یا زن) خود را به دنیا می آورد.
- یعنی مردی که وارد شد، کف دستش را روی ران هایش گذاشته، به شکل دانش آموز می نشیند.
- * علم قیامت غیب است و علم نیست که ویژ □ الله متعال است، که آن را نه فرشت □ مقرب، و نه پیامبر فرستاده شده می داند.

پرسش ها:

س ۱ موارد زیر را از حدیث جبرئیل استخراج کنید:

ج

دلیل مرتبه
احسان

ب

دلیل مرتبه
ایمان

الف

دلیل مرتبه
اسلام

س ۲ از حدیث جبرئیل، نشانه های ذکر شده قیامت را استخراج کنید؟

س ۳ چرا جبرئیل علیه السلام از رسول الله صلى الله عليه وسلم می پرسید؟

در این حدیث صحابه از چه تعجب کردند؟

س ۴

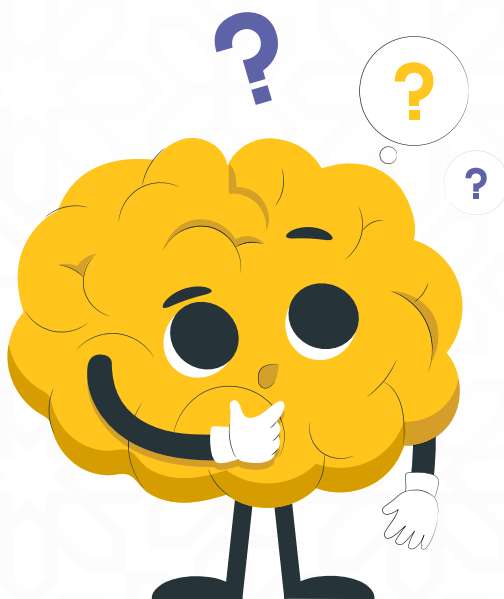
چرا این حدیث بزرگ است؟

س ۵

این سخن رسول الله صلی الله علیه وسلم به جبرئیل علیه السلام چه
معنی دارد:

س ۶

«ما المسؤول عنها بأعلم من السائل» سؤال شونده در مورد آن، آگاه تر از سؤال کننده نیست.

اصل سوم: شناسایی پیامبر شما محمد صلی الله علیه وسلم

او محمد بن عبدالله بن عبدالمطلب بن هاشم است. هاشم از قریش و قریش از عرب است، و عرب از اولاد اسماعیل بن ابراهیم خلیل علیه و علی نبینا افضل الصلاة و السلام، او دارای شصت و سه سال بود، که چهل سال آن قبل از بعثت و بیست و سه سال دیگر آن در پیامبری و رسالت سپری گردید، او به (اقراً) اخبار و به ﴿الْمُدَّثِّرُ﴾ فرستاده شد، سرزمینش مکه بود، و به مدینه هجرت نمود

ارشادات درس:

- * از جمله لطف الله متعال به امت اسلامی این است که جزئیات زندگی پیامبر شان را می دانند، و آن زندگی روشن است که پیروی از رهنمودها و اقتدای امتش از او را آسان می سازد.
- * از جمله احسان و منت الله متعال بر عرب این است که محمد صلی الله علیه وسلم خاتم النبیین را از میان ایشان مبعوث نمود، و ایشان با داشتن این فضیلت مسئول انتشار اسلام در بین امت ها قرار گرفتند.
- * نبوت محمد صلی الله علیه وسلم با نزول جبرئیل علیه السلام با سوره ی اقرأ آغاز شد، سپس زمانی که جبرئیل علیه السلام سور □ المدثر را بر او نازل نمود، الله متعال به او دستور داد که رسالت را ابلاغ کند.

پرسش ها:

س ۱ نسب محمد صلی الله علیه وسلم را ذکر کنید؟

س ۱

س ۲ جاهای خالی زیر را پر کنید:

س ۲

- حضرت محمد صلی الله علیه وسلم در به دنیا آمد، و به هجرت کرد.

- رسول محمد صلی الله علیه وسلم عمر داشت که آن قبل از نبوت و آن پس از این که پیامبر و رسول گردید، به اخبار گردید، و به فرستاده شد.

س ۳ با چه چیز الله متعال عرب را برتریت داد؟

س ۳

س ۴ دانستن جزئیات زندگی محمد صلی الله علیه وسلم چه فایده ای دارد؟

س ۴

الله متعال او را برای انداز از شرک و دعوت به توحید فرستاد.

و دلیل بر آن، این فرموده الله متعال است:

﴿يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ۝ قُمْ فَأَنْذِرْ ۝ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ ۝ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ ۝ وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ ۝ وَلَا تَمْنُنْ تَسْتَكْثِرُ ۝ وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ۝﴾

[المدر: ۱ - ۷].

«ای جامه برسرکشیده، برخیز و بیم ده، و پروردگارت را بزرگ شمار. و جامه‌ات را پاکیزه بدار، و از پلیدی [عبادت معبودان باطل] دوری کن. به این هدف بذل و بخشش مکن که افزون‌طلبی کنی؛ و برای [رضایت] پروردگارت شکیبا باش.»

و معنی:

﴿قُمْ فَأَنْذِرْ﴾	از شرک هشدار می دهد و به توحید دعوت می کند،
﴿وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ﴾	یعنی: او را به توحید بزرگ بشمار.
﴿وَتِيَابَكَ فَطَهِّرْ﴾	یعنی: اعمال خود را از شرک پاک کن،
﴿وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ﴾	الرُّجْز: بت ها است، و هجر آنها: ترک کردن آنهاست، و بیزاری از آن و اهل آن، در این راستا ده سال به دعوت توحید پرداخت، و پس از آن ده سال به آسمان بلند برده شد، و نمازهای پنجگانه بر او فرض گردید، سه سال در مکه نماز خواند، و پس از آن به هجرت به مدینه منوره دستور داده شد.

ارشادات درس:

- * دعوت رسول الله صلی الله علیه وسلم را می توان در بیان قباحات شرک و هشدار از آن، و بیان عظمت توحید و دعوت بسوی آن خلاصه کرد.
- * او صلی الله علیه وسلم به آنچه امر شده بود تطبیق نمود، پس قلب و اعمال خود را از هر گونه شرک پاک نمود، و در برابر عبادت بت ها مبارزه نمود، و الله متعال را یگانه پنداشت.
- و معنی (المُذْتَر) این است که: برخیز ای که در جامه ات خود را پوشانده ای، از وحشتی که با دیدن فرشته هنگام نزول وحی در وجودت آمد.
- * آنچه دلالت بر اهمیت توحید دارد این است که او صلی الله علیه وسلم سیزده سال را در مکه جهت دعوت و نهادینه شدن توحید در اصحابش سپری نمود، ده سال قبل از اسراء، و سه سال بعد از اسراء.
- * قبل از هجرت او صلی الله علیه وسلم به مدینه، پروردگارش او را به سفری به مسجد الاقصی گرامی داشت، سپس به آسمانهای بلند بالا برده شد، و پروردگارش با او سخن گفت، و همه اینها در یک شب صورت گرفت.

پرسش ها:

رسول الله صلى الله عليه وسلم در آیات کریمه به چه چیز دستور داده شد؟

س ۱

دعوت رسول الله صلى الله عليه وسلم چگونه خلاصه می شود؟

س ۲

ترک بتها به چه صورت می گیرد؟

س ۳

آیا رسول الله صلى الله عليه وسلم آنچه را که به آن امر شده بود عملی نمود؟ و چگونه؟

س ۴

نمازهای پنجگانه در کجا فرض شد؟، و این نشان دهنده چیست؟

س ۵

هجرت: انتقال از سرزمین شرک به سرزمین اسلام.

هجرت بر این امت از سرزمین شرک به سرزمین اسلام فرض بوده، و تا برپایی قیامت باقی می باشد:

و دلیل بر آن، این فرموده الله متعال است:

﴿إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضَ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا فَأُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿٩٧﴾﴾

کسانی که [با ماندن در سرزمین کفر] نسبت به خویش ستمکار بوده اند، [وقتی] فرشتگان جانشان را می گیرند [به آنان] می گویند: «در چه [حال] بودید؟» پاسخ می دهند: «ما در زمین از ستمدیدگان بودیم». [فرشتگان] می گویند: «آیا زمین الله گسترده نبود تا در آن مهاجرت کنید [و ایمانتان را حفظ نمایید]؟» پس جایگاهشان دوزخ است و چه بد سرانجامی است

﴿إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا ﴿٩٨﴾﴾
﴿فَأُولَئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَعْفُو عَنْهُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَفْوًا غَفُورًا ﴿٩٩﴾﴾

[النساء: ۹۷ - ۹۹].

«مگر آن مردان و زنان و کودکان ستم دیده ای که نمی توانند چاره ای بیندیشند و راه به جایی نمی برند.» پس آنان [که عذری دارند] امید است الله از اینان درگذرد و الله همواره بخشاینده آمرزگار است.

وقول الله متعال:

﴿يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةً فَإِيَّايَ فَاعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾﴾

[العنکبوت: ۵۶].

«ای بندگان من که ایمان آورده اید، بی گمان، زمین من گسترده است؛ [پس برای رهایی از فشار مشرکان، هجرت کنید] و تنها مرا عبادت کنید»

بغوی ([۲۹]) - رحمه الله - فرمود:

د دې آیت د نزول سبب دا دی، چې دا د هغو مسلمانانو په اړه دی چې په مکه کې وو او هجرت یې نه و کړې، الله ورته د ایمان په نوم غږ وکړ

قول او صلی الله علیه وسلم:

دلیل به هجرت از حدیث:

«هجرت متوقف نمی شود تا این که توبه متوقف شود، و توبه متوقف نمی شود تا این که خورشید از مغرب طلوع کند» ([۳۰])

ارشادات درس:

*هدف وجود مسلمان در این زندگی، این که الله را بپرستد و هیچ چیز را به او شریک نیاورد، لذا الله متعال بر مسلمان - در صورت توانایی - هجرت از سرزمین شرک که در آن توان اظهار شعائر الله را نداشته باشد، به سرزمین اسلام را فرض گردانیده است.

او الحسین بن مسعود البغوی است، از علمای تفسیر و حدیث و فقه است، نوشته های زیادی دارد که از معروف ترین آنها «معالم التنزیل» و «شرح السُّنة» می باشد، او - رحمه الله - در سال (۵۱۶ هجری قمری) وفات نمود.

*هدف از هجرت مشروع فقط انتقال فیزیکی نیست، بلکه التزام به اوامر الله و دوری از نواهی اوست، رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده اند: «المُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ» ([۳۱]).
مهاجر کسی است که از آنچه الله منع کرده، دوری نماید.

پرسش ها:

احمد (۶۵/۵)، شماره (۱۶۴۶۳) و ابوداود در اول کتاب الجهاد، باب: في الهجرة هل انقطعت (۱/۳)، شماره (۲۴۷۹) روایت کرده اند، و لفظ از اوست.

س ۱ هجرت را تعریف کنید؟

س ۱

س ۲ پاسخ صحیح را در موارد زیر انتخاب کنید: حکم هجرت:

س ۲

بخاری در کتاب الایمان، باب: المسلم من سلم المسلمون من لسانه و یده، شماره (۱۰) روایت کرده.

فرض

جائز

سنت

س ۳ دلیلی بر هجرت از سنت بیاورید؟

س ۳

س ۴ هدف هجرت را ذکر کنید؟

س ۴

کمال رسالت پیامبر ما محمد صلی الله علیه وسلم و عمومیت آن

درس دهم

زمانی که در مدینه اقامت گزیدند، به وی دستور داده شد که به بقیه احکام اسلام از قبیل: زکات، روزه، حج، اذان، جهاد، امر به معروف، و نهی از منکر، و غیره احکام اسلامی عمل کند، ده سال در آن سپری نمودند، سپس وی صلی الله علیه وسلم از دنیا رحلت نمودند، و دین وی باقی است، و این دین وی است که هیچ خیری نیست مگر این که امتش را به سوی آن رهنمایی کرده، و هیچ شری نیست مگر این که از آن برحذر داشته است

خیری که او به آن راهنمایی نموده: توحید، و هر چه را که الله دوست دارد و از آن راضی است. و شری که از آن برحذر نموده: شرک، و هر چیزی را که الله آن را نمی پسندد و نمی خواهد
الله متعال او را بسوی همه مردم فرستاد، و اطاعت او را بر ثقلین (جن و انس) فرض گردانید

و دلیل بر آن، این فرموده الله متعال است:

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا﴾ [الأعراف: ۱۵۸]

بگو: «ای مردم، من فرستاده الله به سوی همه شما هستم.

و الله متعال به وسیله او دین را کامل کرد. و دلیل این قول الله متعال است:

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾ [المائدة: ۳]

(امروز دین تان را برای شما تکمیل نمودم، و نعمت خود را بر شما تمام نمودم، و اسلام را منحیث دین برای شما برگزیدم).

و دلیل بر وفات او صلی الله علیه وسلم این قول الله متعال است:

﴿إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ﴾ (۳۰)

[ای پیامبر،] قطعاً تو خواهی مُرد و آنان [نیز] خواهند مُرد.

﴿ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ﴾ [الزمر: ۳۰ - ۳۱].

«آنگاه [شما مردم] در روز قیامت، نزد پروردگارتان [دربار □ مسایل مورد اختلاف،] مجادله خواهید کرد.»

ارشادات درس:

- * در مدینه □ نبوی پس از استحکام توحید و ایمان در دل مسلمانان، احکام عملی مانند روزه، زکات و حج نازل شد.
- * محمد صلی الله علیه وسلم بر امت خود حریص بود، و بر آنان رؤوف و مهربان بود، و به همین دلیل آنان را به هر خیری رهنمایی، و از هر شری نهی می کرد.
- * رسالت محمد صلی الله علیه وسلم برای جن و انس عام است، و به همین دلیل از همه آنان در قبرشان درباره □ او صلی الله علیه وسلم پرسیده می شود.
- * رسالت پیامبر ما محمد صلی الله علیه وسلم پیام کامل است، و از نشانه های کمال آن:
 - الف - شامل هر چیزی که مناسب امور دین و دنیا باشد.
 - ب - عاری از هر نوع نقص است، و نیازی به چیز اضافی ندارد.
- * پیامبر ما محمد صلی الله علیه وسلم وفات نمود همانطوری که انسان ها می میرند، و عمر وی صلی الله علیه وسلم (۶۳) بود.

پرسش ها:

س ۱

تشریعات عملی چه زمانی نازل شد؟ و در کجا نازل شد؟

س ۲

رسول الله صلی الله علیه وسلم امت را به چه خیری هدایت کرده است؟

س ۳

رسول الله صلی الله علیه وسلم برای چه کسی مبعوث شد؟ با دلیل ارائه کنید؟

س ۴

برخی از نشانه های کمال رسالت پیامبر ما محمد صلی الله علیه وسلم را ذکر کنید؟

س ۵

آیا رسول الله صلی الله علیه وسلم وفات نمود طوری که انسانها وفات می کنند؟ با ذکر دلیل ارایه کنید؟

و چون مردم بمیرند برانگیخته می شوند.

و دلیل این قول الله متعال است:

﴿مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى﴾ [طه: ۵۵].

شما را از آن [خاک] آفریدیم و به آن باز می گردانیم و بار دیگر [در قیامت] از آن بیرون می آوریم

وقول الله متعال:

﴿وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا﴾ ۱۷ ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا ﴿۱۸﴾ نوح: ۱۷ - ۱۸

و الله شما را همچون گیاهی از زمین رویانید سپس شما را به آن [زمین] باز می گرداند و بار دیگر شما را بیرون می آورد.

پس از برانگیخته شدن بازخواست می شوند و به پاداش اعمالشان می رسند.

و دلیل این قول الله متعال است:

﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسَاءُوا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَى﴾ [النجم: ۳۱].

هر چه در آسمان ها و زمین است، از آن الله است؛ [راه خیر و شر را به انسان ارائه کرد] تا بدکاران را در برابر رفتارشان کیفر دهد و نیکوکاران را [با نعمت های بهشت] پاداش نیکو عطا نماید

و هر که برانگیخته شدن پس از مرگ را تکذیب کند کافر می شود

و دلیل این فرموده الله متعال است:

﴿زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُبْعَثُوا قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَشَاعُنُ ثُمَّ لَتَنْبَأُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ
وَذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾
[التغابن: ۷].

(کسانی که کفر ورزیده اند گمان کردند که برانگیخته نمیشوند، بگو آری،
سوگند به پروردگارم که برانگیخته خواهی شد و بر عملکرد خویش آگاه
خواهی شد، و این کار بر الله آسان است)

ارشادات درس:

* الله متعال مرگ را بر همه مردم حتی بر پیامبران مقرر کرده است، هیچ موجودی باقی نمی ماند بجز ذات او سبحانه و تعالی، او تعالی می فرماید: «كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ﴿۲۵﴾ هر که روی زمین است دستخوش مرگ و فناست.»

«وَيَبْقَىٰ وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ»

و [تنها ذات جاوید و] روی پروردگار باشکوه و ارجمندت باقی خواهد ماند. [الرحمن: ۲۶ - ۲۷].

مرگ پایان ابدی نیست، بلکه مرحله میانی بین دو زندگی است که پس از آن خلق در روز قیامت از قبر های شان برمی خیزد.

* پس از برانگیخته شدن، الله متعال مردم را به خاطر اعمالی که در این دنیا انجام داده اند، بازخواست می کند، الله متعال می فرماید:

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ﴿۲۷﴾

پس هر که به اندازه ذره ای نیکی کند - نتیجه - آنرا خواهد دید. «وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ»

و هر کس به قدر ذره ای کار زشتی کرده باشد (جزای آن را خواهد دید. [الزلزلة: ۷ - ۸].

پرسش ها:

دلیل بر برانگیخته شدن مردم در قیامت چیست؟

س ۱

دلیل بر پاداش اعمال چیست؟

س ۲

حکم منکر برانگیخته شدن بعد از مرگ چیست؟

س ۳

کفار به برانگیخته شدن چه اعتقادی دارند؟، و شما چگونه به آنها پاسخ می دهید؟

س ۴

الله متعال همه پیامبران را مژده دهنده و بیم دهنده فرستاد

و دلیل این فرمود الله متعال است:

﴿رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ﴾ [سورت: ۱۶۵].

پیامبرانی که بشارت دهنده و بیم دهنده بودند، تا بعد از (آمدن) این پیامبران برای مردم بر الله حجتی نباشد

اولین آنان نوح علیه السلام و آخرین آنان محمد صلی الله علیه وسلم است که خاتم الانبیاء می باشد.

و دلیل این که اول آنان نوح علیه السلام بود این قول الله متعال است:

﴿ إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ ﴾ [النساء: ۱۶۳]

[ای پیامبر،] بی تردید، ما به تو وحی فرستادیم؛ همان گونه که به نوح و پیامبران بعد از او وحی فرستادیم

الله متعال برای هر امتی از نوح تا محمد علیهم السلام پیامبری فرستاد، به آنان دستور داد که تنها الله را بپرستند، و آنان را از پرستش طاغوت نهی کرد

و دلیل این فرموده الله متعال است:

﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ﴾ [النحل: ۳۶]

یقیناً ما در هر امتی، پیامبری را [با این پیام] برانگیختیم که: «الله یکتا را عبادت کنید و از طاغوت [=معبودان غیر الله] دوری کنید
الله متعال بر همه بندگان خود کفر به طاغوت، و ایمان به الله را فرض گردانیده است [۳۲]

ارشادات درس:

* مسولیت رسولان عبارت است از: بشارت دادن به نعمت هایی که الله متعال برای اهل طاعت و ایمان مهیا کرده است، و هشدار دادن به عذابی که الله برای اهل شرک و معصیت مهیا کرده است، و بیان عبادت الله متعال.
* اولین فرستادگان الله متعال (نوح) علیه السلام و آخرین آنان (محمد) صلی الله علیه وسلم است، و الله متعال در میان آن دو، رسولان زیادی را فرستاد، از جمله: ابراهیم، موسی، عیسی و دیگران علیهم الصلاة والسلام.
* محمد صلی الله علیه وسلم خاتم النبیین است، و پس از او پیامبری نیست، و هر کس بعد از او ادعا کند که به او وحی شده و ادعای نبوت کند، دجال و دروغگو است، مانند: مسیلمة الکذاب، الله متعال می فرماید:
«(مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَٰكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ) محمد پدر هیچ یک از مردان شما نیست، مگر رسول الله و خاتم پیامبران است، و الله به هر چیز آگاه است.» [الأحزاب: ۴۰]. رساله: «اصول سه گانه و دلایل آنها» پایان یافت.

پرسش ها:

س ۱

مسئولیت رسولان علیهم الصلاة والسلام چیست؟ با ذکر دلیل ارایه کنید؟

س ۲

اولین پیامبران که فرستاده شد کی بود؟ با ذکر دلیل ارایه کنید؟

س ۳

آخرین پیامبران فرستاده شده کی بود؟ با ذکر دلیل ارایه کنید؟

س ۴

به کسانی که بعد از رسول الله صلی الله علیه وسلم ادعای نبوت کند، چگونه پاسخ می دهید؟

س ۵

دعوتی که رسولان علیهم الصلاة والسلام برای قوم خود آورده اند چیست؟

برنامه های درسی
کتاب الفقه
مرحله ای (پنجم)

انواع آب ها

درس اول (۱۲)

آب به دو نوع تقسیم می شود:

برای آموزگار

آموزگار مقدمه برای صحبت کردن در مورد انواع آب آماده کند، با توضیح این که طهارت شرط صحت نماز و مانند آن می باشد، و منظور از طهارت دو چیز است: یکی آن رفع بی وضوئی، و بی وضوئی: معنایی که در بدن صورت می گیرد و از ادای نماز و مانند آن را منع می کند. و دیگر آن: رفع نجاست اگر در بدن یا لباس یا محل باشد. بعد از آن توضیح دهد که این طهارت باید با آب انجام شود، و آب به دو دسته تقسیم می شود.

اول

آب پاک، یعنی آبی که به همان صورتی که الله متعال آن را آفریده باقی مانده باشد، مانند: آب چشمه ها، دریاها، نهرها، باران، چاه ها و غیره

حکم آن: طهارت با آن صحیح است.

دوم

آب نجس، یعنی آب که رنگ و مزه یا بوی آن بر اثر نجاست کوچک یا بزرگ، تغییر کرده باشد

حکم آن: طهارت با آن صحیح نیست، و استعمال آن برای آشامیدن و غذا و غیره حرام می باشد

حکم آب اگر با چیز پاکي مخلوط شود:

اگر چیز پاکي مانند زعفران و چای و صابون و مرکب و خاک با آب مخلوط شود، و آب با آن تغییر کند، و به چیز دیگری تبدیل نشده باشد، پس آب به حالت پاکي خود باقی می ماند

اما اگر آب به چیز دیگری مانند رنگ، چای، یا گل تبدیل شود، طهارت با آن صحیح نیست؛ چون آب نامیده نمی شود

پرسش ها:

س ۱

انواع آب را ذکر کنید و حکم هر نوع آن چیست؟

س ۲

پاسخ صحیح را با خط کشیدن زیر آن انتخاب کنید:

۱ اگر چیز پاکی در آب بیفتد و به رنگ تبدیل شود، در این حالت آب:

(طهارت با آن صحیح نیست - در طهارت خود باقی می ماند - نجس می شود).

۲ آب بحر نامیده می شود به :

(آب پاک - آب نجس).

س ۳

جای خالی را پر کنید؟

..... آب نجس عبارت است از:

..... آب نجس: طهارت با آن

..... حرام است.

نماز تعریف آن:

قبلاً آموخته اید که یکی از واجبات وضو، شستن پاها تا قوزک ها است، اما ممکن است مسلمان به دلیل سرما یا چیز دیگری، مجبور شود پاهای خود را - با موزه ها یا جوراب - بپوشاند. آیا هر وقت می خواهد وضوء بگیرد باید موزه ها و یا جورابش را در بیاورد؟

برای آموزگار:

- موجودیت سوراخ ها در موزه که پوشاننده باشد آن را از نامیدن موزه بیرون نمی کند ما دمی که به آن موزه گفته می شود .
- بیان نماید که مسح با انقضای مدت یا با درآوردن موزه یا جوراب و یا با درآوردن یکی از آنها، و یا با حدوث بی وضویی بزرگ باطل می شود.
- اشاره به آسانی و سهولت اسلام.
- آموزگار مسح را جلو دانش آموزان تطبیق کند، و از آنان بخواهد تطبیق کنند

پاسخ: این کار بر او لازم نیست، زیرا از جمله رحمت الله متعال نسبت به بندگانش تخفیف او بر آنان است که به آنان اجازه می دهد به جای شستن پاها، بالای موزه ها و مانند آن مسح کنند.

و حدیث بلال رضی الله عنه بر آن دلالت می کند که پیامبر صلی الله علیه وسلم بر موزه ها مسح کرد^{۱۴}

الخُفُّ:

چیزی که روی پاها پوشیده می شود، از چرم و مانند آن.

الجَوْرَبُ:

چیزی که روی پاها پوشیده می شود، از قبیل پنبه و مانند آن جوراب نامیده می شود

مسلم، کتاب الطهارة، باب: المسح على النّاصية والعمامة، شماره (۲۷۵) روایت کرده است.

شرط های مسح

برای مسح شرط های هست، از جمله:

- ۱- موزه و یا جوراب باید از چیزی پاک ساخته شده باشد.
- ۲- موزه و یا جوراب باید مباح باشد، پس مسح روی چیزهای حرام مانند موزه ها و جوراب های غصبی یا دزدی یا ابریشمی برای مردان جواز ندارد.
- ۳- موزه یا جوراب باید پاها را تا مچ پا بپوشاند.
- ۴- موزه و یا جوراب باید پس از طهارت کامل پوشیده شده باشد.

مدت مسح:

مدت مسح برای مقیم: یک روز و یک شب. و برای مسافر: سه شبانه روز آغاز مدت مسح و پایان آن:

مدت آن از اولین مسح موزه بعد از بی وضو شدن شروع می شود، و با پایان شبانه روز برای مقیم، و پایان سه شبانه روز برای مسافر به پایان می رسد **مثلاً:** اگر مردی برای نماز ظهر روز شنبه وضو بگیرد و موزه یا جوراب بپوشد، و بعد از آن وضوی او باطل شود، و وقتی برای نماز عصر همان روز وضو بگیرد، موزه و یا جوراب خود را مسح می کند، و او می تواند تا این وقت روز دوم مسح کند، که آن عصر روز یکشنبه می باشد، پس هر گاه بخواهد برای نماز عصر وضو بگیرد موزه و یا جوراب خود را باید در بیاورد و پاهایش را بشورد.

وصف مسح کردن:

وضو کننده دست خود را با آب خیس می کند، سپس موزه های خود را با آن از انگشتان پا تا ساق پا يك بار مسح می کند، راست را به راست، و چپ را به چپ. و مسح کردن پاشنه و یا سطح پایین موزه و یا جوراب مشروع نمی باشد.

پرسش ها:

مسح بر موزه چه حکمی دارد؟، بادلل ذکر کنید

س ۱

به علامت (✓) یا (×) پاسخ دهید، و خطا را تصحیح کنید:

س ۲

- ۱- از جمله شرط های مسح روی موزه ها این است که از چرم ساخته شده باشد.
- ۲- مدت مسح موزه ها از اولین مسح بعد از بی وضویی شروع می شود.
- ۳- مسح روی موزه ها بعد از پایان مدت صحیح است.

پوینستی

عبارات ستون (الف) را با عبارات مناسب آن در ستون (ب) وصل کنید:

س ۳

ستون (ب)

- سه شبانه روز
- مسح کردن آن صحیح نیست؛ چون بدون طهارت آن را پوشیده است
- مسح بر آن صحیح نمی شود؛ چون موزه مباح نمی باشد
- یک شبانه روز.
- مدت خاصی ندارد

ستون (الف)

- ۱- مدت مسح برای مقیم
- ۲- مدت مسح برای مسافر
- ۳- شخصی جورابی را دزدید و پوشید و بر آن مسح کرد
- ۴- خالد در حال بی وضویی جوراب پوشید و بر آن مسح کرد

صفت مسح روی موزه ها (خفین) چه گونه است؟

س ۴

مردی بعد از نماز مغرب جوراب را پوشید، و بعد از آن برای نماز خفتن وضو گرفت و جوراب هایش را مسح کرد، اوقات که مسح کردن در آن برای او صحیح است را بیان کنید؟

س ۵

اگر مسلمانی بخواهد نماز بخواند باید با آب وضو بگیرد؛ زیرا طهارت شرط صحت نماز است، ولی اگر آب نیابد، و یا آبی داشته باشد که نتواند با آن وضو بگیرد چون مریض است یا زخم دارد یا سرمای شدیدی باشد که نتواند از آب استفاده کند، پس می تواند تیمم کند، الله متعال می فرماید: (فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوْهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ) و آب نمی یابید، با خاک پاک تیمم کنید و از آن بر صورت و دست هایتان مسح کنید

[المائدة: ۶].

- کسی که آب دارد ولی بخاطر گرفتن وضو از کمی آب و یا تشنگی می ترسد، و یا کسی که برقش قطع شده و چیزی ندارد که با آن بتواند از ذخیره آب را بیرون بیاورد، با کسی که هیچ آب ندارد قیاس می شود - آموزگار ماهیت تیمم عملی را برای دانش آموزان بیان کند، و از آنان بخواهد آن را عملی کنند

عبادت الله متعال با مسح کردن رو و دست ها با خاک به صورت خاص می باشد.

در دل نیت می کند، سپس می گوید: (بسم الله) سپس یک مرتبه با دست به خاک می زند، سپس با دست رویش را مسح می کند، سپس با کف دست چپ پشت کف دست راستش را مسح می کند، و پشت دست چپش را با کف دست راستش مسح می کند.

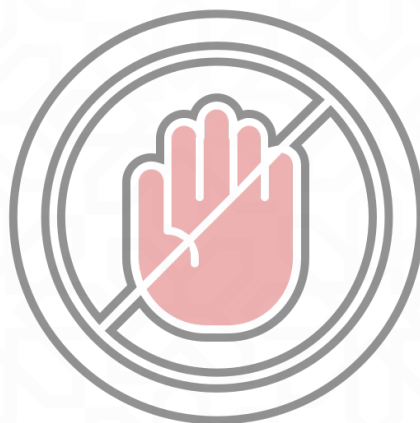
شروط تیمم:

- ۱- نیت.
- ۲- عدم توان استفاده از آب؛ یا به دلیل نبود آن، یا ترس از ضرر وقت استفاده از آن.
- ۳- خاک باید پاک باشد.
- ۴- خاک باید مباح باشد.

باطل کننده های تیمم:

- ۱- وجود آب حتی اگر در اثنای نماز باشد نه بعد از آن، و یا توان استعمال آن
- ۲- با باطل کننده های وضوء باطل می شود، از جمله:
 - الف- آنچه از دو مجرا خارج می شود، مانند ادرار، مدفوع، یا باد.
 - ب- خوابیدن و امثال آن مانند غش.
 - ج- خوردن گوشت شتر.

پرسش‌ها:

تعریف تیم چیست؟

س ۱

جای خالی را پر کنید:

س ۲

دو حالت وجود دارد که تیم در آن جواز دارد، آنها:

الف

شرط های تیم عبارت است از:

ب

پرسش ها:

س ۳

آیا تیمم جواز دارد و یا در حالات زیر وضو گرفتن با آب لازم است:

الف

مردی وارد شهر خود شد و در خانه خود آب نیافت.

ب

مردی به صحرا رفت و وقت نماز فرا رسید و با خود آب نداشت، جز آنچه برای خوردن و آشامیدنش کافی بود

ج

مردی در کنار دریا نشسته بود، و وقت نماز فرا رسید و با خود آب نداشت، و مسکن اش از او بسیار دور بود.

س ۴

وصف و باطل کننده های تیمم را ذکر کنید؟

.....

.....

آداب رفتن به سوی نماز:

برای آموزگار:

- تشویق دانش آموزان به زودتر رفتن برای نماز، و بیان فضیلت آن.
- برحذر داشتن دانش آموزان از برخی از رفتارهای مغایر با آداب رفتن برای نماز، مانند ایستادن طولانی در راه و مسیر، و حرف زدن بدون فایده با دوستان.
- برحذر داشتن از انجام کارهای عبث در مسجد، و یاد مثال کارهای عبث که در مساجد اتفاق می افتد.
- برحذر داشتن از عجله برای گرفتن رکعت.

بر مسلمان واجب است که هنگام بیرون رفتن برای نماز، آداب شرعی را رعایت کند، از جمله:

- ۱- پاک به سوی آن بیرون شود.
- ۲- هرگاه از خانه خارج می شود، هر چند برای نماز نباشد، باید بگوید:
بِسْمِ اللَّهِ، تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ.
(بِنامِ الله، برِ الله توکل کردم، قوت و توانایی نیست مگر به الله متعال).
- ۳- با آرامش و وقار به سوی نماز قدم بردار ([۱۲]) چنانچه رسول الله صلی الله علیه وسلم می فرماید: «إِذَا سَمِعْتُمُ الْإِقَامَةَ فَاْمْشُوا وَعَلَيْكُمُ السَّكِينَةُ، فَمَا أَدْرَكْتُمْ فَصَلُّوا، وَمَا فَاتَكُمْ فَأَتِمُّوا» ([۱۳]).
«هنگامی که اقامه را شنیدید، با آرامش و وقار بسوی آن بروید، هر آنچه را دریافتید بخوانید، و آنچه را از دست دادید، تمام کنید.»
- ۴- هنگام ورود به مسجد پای راست و هنگام خروج از مسجد پای چپ را جلو بیاورد، و آنچه در حدیث ابو حمید یا ابو اسید آمده بگوید که گفت: رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند:
«إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ فَلْيَقُلْ: اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ، وَإِذَا خَرَجَ فَلْيَقُلْ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ» ([۱۴]).
«هرگاه کسی از شما وارد مسجد شد بگوید: اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ (پروردگارا درهای رحمت خود را بر من بگشای) و چون خارج شد بگوید: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ (بارالها از فضل تو خواهانم).»

آداب انتظار نماز:

السَّكِينَةُ

حفظ آرامش در حرکات، و دوری امور از عبث و بیهوده. و الوقار: وقار و وزین بودن در هیات، مانند پایین نگاه کردن، پایین آوردن صدا، و کم نگاه کردن به اطراف

رعایت آداب شرعی پس از ورود به مسجد بر مسلمان واجب است، از جمله:

- ۱- هرگاه وارد مسجد شد قبل از نشستن دو رکعت نماز بخواند، و آن را تحية المسجد می نامند.
- ۲- در مسجد رو به قبله بنشیند، و انگشتانش را به هم نبندد و یا از هم جدا نکند.
- ۳- مشغول شدن در مسجد به طاعت، مانند نماز و خواندن قرآن و ذکر.
- ۴- کار عبث و نمازگزاران را اذیت نکند؛ زیرا هرگاه مسلمان در مسجد باشد او در نماز است ما دامی که منتظر نماز است، از ابو هریره رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود:

«بنده در نماز است ما دامی که در جای نماز خود منتظر نماز باشد، و ملائکه می گویند: الهی او را ببخش، الهی رحمتش کن، تا زمانی که برود یا بی وضو شود» ([۱۰]).

بخاری در کتاب الجمعة، باب: المشي إلى الجمعة، شماره (۹۰۸)، و مسلم در کتاب المساجد ومواضع الصلاة، باب: استحباب إتيان الصلاة بوقار وسكينة، شماره (۶۰۲) روایت کرده اند
مسلم در کتاب صلاة المسافرين وقصرها، باب: ما يقول إذا دخل المسجد (۴۹۴/۱)، شماره (۷۱۳) روایت کرده است..

پرسش ها:

سه مورد از آدابی را که مسلمان هنگام بیرون رفتن برای ادای نماز رعایت کند ذکر کنید؟

س ۱

بخاری در کتاب الصَّلَاة، باب: الصَّلَاة فِي مَسْجِدِ الشُّوق، شماره (۴۷۷)، و مسلم در کتاب المساجِد وَمَوَاضِعُ الصَّلَاة، باب: فَضْل صَلَاةِ الْجَمَاعَةِ وَانْتِظَارِ الصَّلَاة، و لفظ از اوست (۴۵۹/۱)، به شماره (۶۴۹) روایت کرده اند.

سه آدابی که مسلمان باید هنگام انتظار برای ادای نماز رعایت کند ذکر کنید؟

س ۲

دلیل از حدیث بر عدم عجله در رفتن به سوی نماز را ذکر کنید؟

س ۳

پرسش ها:

موارد زیر را تکمیل کنید:

س ۴

الف سنت است مسلمان هنگام ورود به مسجد را جلو بگذارد، و هنگام خروج از آن را جلو بگذارد

ب یکی از آدابی که اسلام به آن فراخوانده این است که مسلمان هنگام خروج از خانه بگوید:

ج در مسجد باید به طاعات مانند مشغول شد

د سنت است مسلمان هنگام ورود به مسجد بگوید، و هنگام خروج از مسجد بگوید

برای آموزگار:

آموزگار هنگام توضیح چگونگی نماز خواندن، به دانش‌آموزان نکات زیر را گوشزد کند:

- مأموم با صدای بلند قرائت نمی‌کند، نه در نماز جهری و نه در نماز سرّی، بلکه باید قرائت را نطق کند، و با خود خواندن کافی نیست، بگونه‌ای که بدون حرکت زبان یا لب بخواند.
- نحوه قرار دادن دو دست روی سینه، یعنی قرار دادن دست راست روی کف دست، مچ و ساق دست چپ.
- تفسیر دعای استفتاح، و آن: (سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ) یعنی: الهی تو را از آنچه شایسته تو نیست منزّه می‌دانم، (وَبِحَمْدِكَ) یعنی: تسبیح همراه با حمد و ثنای تو، (وَتَبَارَكَ اسْمُكَ) یعنی: برکت هایت زیاد است، (وَتَعَالَى جَدُّكَ) یعنی: مقام تو بلند و بزرگ است، (وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ) یعنی: جز تو معبود شایسته پرستش نیست. - چگونگی بلند کردن دست‌ها را تا سطح شانه‌ها یا به سمت گوش‌ها، بگونه‌ای که دستان خود را باهم پیوسته و دراز که کف دست‌ها به سوی قبله باشد.
- المُنْکِب: عبارت است از: مجتمع سر شانه با بازو.
- معنی (آمین): الهی اجابت کن.
- معنی تورک را بیان کند، که عبارت است از نشستن که با پای راست را ایستاده و انگشتانش رو به قبله نگهدارد، و پای چپ را زیر ساق پای راست قرار دهد، و از سمت راست بیرون آورند، و روی مقعد و خصره چپ بنشین.
- آموزگار یک درس عملی را به توضیح ماهیت نماز اختصاص می‌دهد.

رکعت اول

- ۱- اینکه نمازگزار رو به قبله که کعبه است بایستد.
- ۲- سپس تکبیر احرام: (الله اکبر) می‌گوید، و با گفتن تکبیر دست‌ها را تا سطح شانه یا اطراف گوش بالا می‌برد.
- ۳- سپس دست راست را بر دست چپ می‌گذارد، و روی سینه قرار می‌دهد، و به محل سجده می‌نگرد.
- ۴- سپس دعای استفتاح را می‌خواند: (سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ، وَتَعَالَى جَدُّكَ، وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ) بار الها! ما تو را منزّه می‌دانیم، و تو را حمد و سپاس می‌گوئیم، و نام تو را برتر می‌دانیم و هیچ معبود بر حق غیر از تو وجود ندارد.
- ۵- سپس بشکل خفیه می‌گوید: أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، سپس سوره فاتحه را می‌خواند و بعد از آن می‌گوید: (آمین)، سپس یک سوره یا بخشی از سوره را می‌خواند.

در نماز خفیه سورۀ فاتحه و یک سورۀ را بشکل خفیه می خواند،
و در نماز جهری با صدای بلند می خواند

نمازهای جهری:
(مغرب، عشاء، فجر)

نمازهای خفیه:
(ظهر، و عصر)

۶- سپس رکوع می کند و دست هایش را بلند می کند و می گوید: «الله اکبر» و دست ها را روی زانوهایش می گذارد - در حالی که انگشتانش از هم فاصله داشته باشد - مانند کسی که آنها را گرفته باشد، و پشت و سرش را یک برابر می کند

و در رکوع خود می گوید: (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ) سه مرتبه

۷- سپس سر و دستهایش را بلند می کند و می گوید: (سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ)، خواه امام باشد یا منفرد، سپس همه می گویند: (رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ، حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ، مِلْءَ السَّمَوَاتِ وَمِلْءَ الْأَرْضِ، وَمِلْءَ مَا بَيْنَهُمَا، وَمِلْءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدَ). و اما مأموم هنگام بلند شدن می گوید: (رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ)، و به ایستادن ادامه می دهد، می گوید: حَمْدًا كَثِيرًا ... در حالی که دستانش را بر سینه اش گذاشته باشد

۸- سپس سجده می کند و می گوید: (الله اکبر) و در سجده سه مرتبه می گوید: (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى). سجده اش باید بر هفت عضو باشد که عبارتند از:

(پیشانی با بینی - کف دو دستان - دو زانو - نوک دو پاها)

۹- سپس سرش را بلند می کند و می گوید: (الله اکبر)، و پای چپش را هموار می کند و روی آن می نشیند و پای راستش را ایستاد می کند و انگشتانش را به سمت قبله قرار می دهد، و دست ها را روی ران ها و زانو ها می گذارد، و می گوید: (رَبِّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَعَافِنِي وَاهْدِنِي وَارْزُقْنِي وَاجْبُرْنِي). (پروردگارا، مرا ببخش و به من رحم کن و مرا ایمن کن و راهنماییم کن و روزی ام ده و به من پاداش و عوض بده).

۱۰- سپس سجده دوم را بجا می آورد و می گوید: (الله اکبر)، و همان کار ها را که در سجده اول انجام داده است انجام می دهد

رکعت دوم

۱۱. سپس سرش را بلند می کند و می گوید: «الله اکبر»، و برای رکعت دوم می ایستد، و همان کار را انجام می دهد که در رکعت اول انجام داده بود، با این تفاوت که دعای استفتاح را نمی خواند

تشهد اول

۱۲. هرگاه از رکعت دوم فارغ گردید، برای تشهد اول می نشیند، و پای چپ خود را هموار می کند و روی آن می نشیند و پای راست را ایستاده می کند و انگشتان را به سمت قبله می گذارد، و دست راست را روی ران راست می گذارد، انگشت کوچک و انگشت حلقه خود را گره می زند و با شست دور انگشت وسط را حلقه می کند و هنگام خواندن تشهد با انگشت شهادت اشاره می کند، و دست چپ را روی ران و زانوی چپ می گذارد و تشهد را می خواند که عبارت است از:

«التحيات لله والصلوات والطيبات، السلام عليك أيها النبي ورحمة الله وبركاته، السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين، أشهد أن لا إله إلا الله، وأشهد أن محمدًا عبده ورسوله (تمام تعظیم ها و نمازها و سایر پاکیهها فقط از آن الله است، سلام و رحمت و برکات الله بر تو باد ای پیامبر، و سلام بر ما باد و بر بندگان نیکوکار الله، گواهی می دهم که جز الله معبود بر حق نیست، و گواهی می دهم که محمد رسول و فرستاده اوست).»

رکعت سوم و چهارم

۱۴. اگر نماز بیش از دو رکعت باشد، بعد از تشهد اول می ایستد و «الله اکبر» می گوید و دستها را تا سطح شانه یا اطراف گوش بلند می کند و سوره فاتحه را خفیه می خواند، و تمام کارهای را که در دو رکعت قبلی انجام داده بود انجام می دهد

۱۵ - هرگاه از رکعت اخیر فارغ شد برای تشهد آخر می نشیند، و سنت است به شکل متورک بنشیند، و تشهد را بخواند، سپس بر پیامبر صلی الله علیه وسلم درود بفرستد، و بگوید:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ (الهي! بر محمد و آل محمد رحمت نازل کن همانگونه که بر ابراهیم و آل ابراهیم رحمت نازل فرمودی. همانا تو ستوده شده و با عظمت هستی. الهی! بر محمد و آل محمد برکت نازل کن همانگونه که بر ابراهیم و آل ابراهیم برکت نازل فرمودی همانا تو ستوده شده و با عظمت هستی)».

۱۶ - سپس در حالی که برای تشهد اخیر نشسته می گوید:

(اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ، وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ (الهی مرا از عذاب جهنم، و از عذاب قبر، و از فتنه مرگ و زندگی، و از فتنه مسیح دجال به تو پناه می برم).

۱۷ - سپس به سمت راست و چپ سلام می کند و می گوید: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ.

پرسش ها:

س ۱ عبارت های زیر را تکمیل کنید:

الف

نمازگزار بر هفت عضو سجده می کند، که عبارتند از: پیشانی با بینی،

..... و و

ب

دعای استفتاح عبارت است از:

..... و معبودی جز تو نیست

س ۲

شماره عبارت گروه (الف) را در مقابل عبارات مناسب در گروه (ب) قرار دهید:

ستون (ب)

ظهر و عصر.

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى.

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ.

رَبِّ اغْفِرْ لِي.

کعبه.

مغرب، عشاء و فجر

رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْد

ستون (الف)

۱- نمازگزار رو به قبله می ایستد که عبارت است از:

۲- نمازهای خفیه عبارتند از:

۳- نماز گزار در رکوع می گوید:

۴- نمازهای جهری عبارتند از:

۵- نمازگزار هنگام سجده می گوید:

۶- نمازگزار در جلسه بین دو سجده می گوید

پرسش ها:

س ۳ به علامت (✓) یا (x) پاسخ دهید، و خطا را تصحیح کنید:

۱- نمازگزار به موضع سجده می نگرد

۲- نمازگزار در رکعت دوم دعای استفتاح را می خواند

۳- نمازگزار در جلسه تشهد اول پای چپش را هموار می کند و پای راستش را ایستاده می نماید

س ۴

نمازگزار چه زمانی این اذکار را می خواند، بیان نمایید:

۴

رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْد

۳

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى

۲

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ

۱

گفتن: آمین.

۶

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ
وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ ... تا آخر:

۵

رَبِّ اغْفِرْ لِي

در نماز بعضی اقوال و افعال مشروع وجود دارد، که با ترک آنها نماز باطل نمی شود، خواه عمدی باشد و یا سهو، بلکه نمازگزار باید مراقب آنها باشد؛ برای این که اجر و پاداش بزرگی را نایل شود، و آن به دو بخش تقسیم می شود:

قسم اول: سنت های قولی، که عبارتند از:

- ۱- استفتاح، و آن گفتن: (سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ، وَتَعَالَى جَدُّكَ، وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ) می باشد
- ۲- تعوذ، و آن گفتن: (أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ)، قبل از قرائت در رکعت اول است.
- ۳- بسمله، و آن گفتن: (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)، در اول سورة فاتحه و اول هر سورة است.
- ۴- تأمین، و آن گفتن: (آمین) بعد از سورة فاتحه است.
- ۵- خواندن یک سورة یا چند سورة بعد از فاتحه در رکعت اول و دوم هر نماز.
- ۶- دعا در تشهد اخیر، بعد از درود بر پیامبر صلی الله علیه وسلم.

قسم دوم: سنت های فعلی، که عبارتند از:

- ۲- گذاشتن دست راست بر دست چپ، و در اثنای قیام روی سینه قرار داده شود.
- ۳- نگاه کردن به موضع سجده.
- ۴- افتراش هنگام نشستن بین دو سجده، در تشهد اول، که عبارت است از: فرش کردن پای چپ و بر آن نشستن، و پای راست را ایستاده کرده و انگشتان پا را به سمت قبله خم کند
- ۵- قرار دادن دست ها روی زانو با انگشتان باز در هنگام رکوع.
- ۶- نمازگزار جلو خود ستره ای بگذارد، مانند عصا یا امثال آن، اگر چیزی نیافت، خطی به شکل هلال بکشد و به آن سمت نماز بخواند
- ۷- رهگذر را برگرداند و مانع عبور او گردد.

پرسش ها:

سه سنت قولی و سه سنت فعلی نماز را ذکر کنید؟

س ۱

بالا بردن دستها در چهار موضع نماز سنت فعلی است. آن را ذکر کنید؟

س ۲

در موارد زیر فرق میان سنت قولی و سنت فعلی را بیان کنید:

س ۳

بسمله: (بسم الله الرحمن الرحيم) گفتن

الف

قرار دادن دست ها روی سینه هنگام قیام..

ب

تأمین ..

ج

برگرداندن رهگذر و مانع عبور او.

د

پرسش ها:

برای آموزگار:

- غیر از آنچه ذکر کردیم، اقوال و افعال و سنت هایی وجود دارد که معلم باید با آنها آشنا باشد، تا هنگام تطبیق نماز در حضور دانش آموزان به آنها توجه کند. - آموزگار اهمیت عمل به سنت قولی و عملی، چون دلیل بر محبت انسان با الله متعال و رسول او صلی الله علیه وسلم است را بیان کند.

صفت موارد زیر را توضیح دهید:

س ۴

..... بلند کردن دو دست:

الف

.....

..... گذاشتن دو دست در رکوع:

ب

.....

..... فرش و هموار کردن:

ج

.....

افعال مکروه در نماز

درس هفتم [۱۸]

مسلمان قول الله متعال را می خواند:

﴿ قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴾ [المؤمنون: ۱۲]

به راستی که مؤمنان رستگار شدند همانان که در نمازشان فروتن اند.

در نماز پایبند می باشد، و آن را با ارکان و واجبات و شرایطش به طور کامل به جا می آورد، و کاری را که با نماز ناسازگار است، از قبیل گفتار و حرکت و خنده انجام نمی دهد؛ زیرا امید به ثواب و پاداش الله داشته و از عذاب او می ترسد، و اعمالی مکروهی وجود دارد که نمازگزار نباید آن را انجام دهد، که انجام آنها با ساختار نماز کاملاً منافات دارد، و از ثواب آن می کاهد، از جمله:

- ۱- چرخاندن رو یا سینه بدون ضرورت، اگر تمام بدنش را بچرخاند، نمازش باطل می شود.
- ۲- بالا بردن نگاه به آسمان.
- ۳- بستن بی مورد چشم ها.
- ۴- پوشانیدن دهان و بینی.
- ۵- افتراش و هموار کردن بازوها در حال سجده.
- ۶- انجام کارهای عِبَث، مانند حرکت بدون ضرورت، و بازی کردن با دست، پا، لباس، دستمال یا ساعت، انجام کارهای عبث زیاد نماز را باطل می کند
- ۷- داخل کردن انگشتان در یکدیگر و بیرون کردن صدای مفاصل انگشتان.
- ۸- داخل شدن در نماز با وجود چیزی که مانع خشوع می شود، مانند: احتباس ادرار، مدفوع، و یا باد، و نیز مانند: گرسنگی شدید، تشنگی شدید، و اگر نزدیک غذایی باشد که اشتهای آن را دارد

پرسش ها:

چهار مورد از اعمال مکروه در نماز را ذکر کنید؟

س ۱

حکم انجام این امور را در نماز توضیح دهید:

س ۲

- ۱- پوشانیدن دهن و بینی.
- ۲- چرخیدن با تمام بدن.
- ۳- نگاه کردن به موضع سجده.
- ۴- بیرون کردن صدای مفاصل انگشتان.

برای موارد زیر مثال بیاورید:

س ۳

۱- عبت در نماز

۲- آنچه خشوع را در نماز مانع می شود :

دو سجده است که نمازگزار در آخر نماز وقتی در نماز سهو می کند، انجام می دهد

سجده سهو:

فراموشی است.

منظور از سهو:

نماز جماعت

درس نهم

اول: کسی که مستحقتر است برای امامت با ترتیب:
۱- خوانند □ بیشتر کتاب الله متعال، یعنی کسی که
آن را با کیفیت بهتر بخواند

اولویت برای امامت:

- اگر مقتدی یک شخص باشد، سنت این است که به سمت راست امام بایستد.

- اگر مقتدی دو نفر یا بیشتر از آن باشند، سنت آن است که پشت سر امام بایستند، و امام رو به وسط صف بایستد؛ بنابر داستان جابر و جبار بن صخر رضی الله عنهما که یکی از آنها در سمت راست پیامبر صلی الله علیه وسلم ایستاد و دیگری در سمت چپ، جابر گفت: پس رسول الله صلی الله علیه وسلم دست هم □ ما را گرفت و پشت سر خود دفع - هل - نمود ([۲۸])

- نماز کسی که پشت سر امام تنها می ایستد صحیح نمی شود، و یا این که پشت صف نماز بخواند مگر در صورت وجود عذر

برای آموزگار:

- آموزگار دانش آموزان را به نماز تشویق و ترغیب کند، و از ترک آن برحذر دارد، و خطر آن را برای آنها توضیح دهد - و شناعة کفر را برای آنان بیان می کند، و این که کافر اگر در حالت کفر بمیرد مصیر او جهنم است و هرگز وارد بهشت نمی شود، الله متعال می فرماید: (إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ) [البینة: ۶]. بی گمان، کسانی از اهل کتاب و مشرکان که کافر شدند، جاودانه در آتش جهنم خواهند ماند. آنان بدترین آفریدگان هستند

برای آموزگار:

بهتر است آموزگار برخی از نصوص وارد شده که این اعمال مکروه را نهی می کند ذکر نماید.
- آموزگار به دانش آموزان آنچه را که عملاً آنان به توضیح این افعال نیاز دارند بیان دارد.

برای آموزگار:

- آموزگار بیان می دارد این که انسان خالی از فراموشی نیست؛ زیرا فطرت انسان آن را اقتضا می کند، و رسول الله صلی الله علیه وسلم در نماز خود سهو نمود، و فرمود: «إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ أَنْسَى كَمَا تَنْسَوْنَ، فَإِذَا نَسِيتُ أَحَدَكُمْ فَلْيَسْجُدْ سَجْدَتَيْنِ وَهُوَ جَالِسٌ». «من هم مانند شما بشر هستم، آنچه را که فراموش می کنید فراموش می کنم، پس اگر یکی از شما فراموش کند، دو سجده در حال نشسته به جا آورد. - حکمت مشروعت سجده سهو را بیان می کند، که عبارت است از: ۱- جبران کاستی های پیش آمده در نماز. ۲- دلیل ساختن شیطان. ۳- ارضای الله متعال.

مسلم در صحیح خود: باب: يجب إتيان المسجد على من سمع النداء (۴۵۲/۱)، به شماره (۶۵۳) روایت کرده است.
مسلم (۴۶۵/۱)، شماره (۶۷۳) روایت کرده. و معنای سِلْماً: اسلام است. و معنای تَكْرِمَتَه: جای نشستن او که برای اکرام او آماده شده است.